Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Najer Folksblat פרייז 20 גראשען

היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אומפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 102/1397 | Łódź, Środa 2 maja 928 r. | זעקסטער יאהרגאנג | לאדז מיטוואך יב אייר תרפ"ח | Nr. 102/1397

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71. | Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471.

בלוטיגער 1. מאי אין ווארשא.

שלאכט צווישען פ.פ.ס. און קאמוניסטען אויף טעאטער-פלאץ, — 3 דערהרג'עטע, 200 פארוואונדעטע

(טעלעפאנישער בעריכט פון אונזער קארעספאנדענט).

דער טאג אין דער שטאט און אין די פאבריקען

פון גאנץ פריה אן האט זיך אין דער שטאט בעמערקט א גרויסע בעוועגונג. די טראמוואיען זענען נישט ארויס אין שטאט. דער גרעסטער טייל ארבייטער האט זיך צו דער ארבייט נישט גע-שטעלט. געשטרייקט האבען ביז 80 פראצענט פון אלע ווארשאווער ארבייטער, אין דער מעטאל-אינ-דוסטרי איז כמעט אין ערגעץ נישט געארבייט גע-ווארען. נישט טעטיג זענען געוועזען די גרויסע פאב-ריקען, ווי נארבלין, לילפאפ, „אסט און איא" „ארלע-אן" טיילוויז די מלוכה מאנאפאל-פאבריקען, די בראנפען-און טאבאק-פאבריקען. אין דער טאבאק פאבריק האבען די שטרייקענדע נישט געוואלט צולאזען די נישט שטרייקענדע. ס'איז געקימען צו א צוזאמענשטויס, און פאליציי האט צוריקגעשטעלט די ארדנונג. די מלוכה-אמוניציע-פאבריק „פאטשיסק" האט נישט געארבייט.

אויף די זאמעלפונקטען פון פ.פ.ס.

ארום 7 א זייגער אינדערפריה האבען זיך אנגעהויבען צו זאמלען דעמאנסטראנטען אין די ראיאן-לאקאלען פון פ.פ.ס. און אויפ'ן הויף פון דער רעדאקציע „ראבאטניק": די פראפעסיאנעלע פעראיינען, יוגענד גרופּ. פון ארבייטער-אוניווערסי-טעט א.א.וו. 10 א זייגער האבען זיך פארמירט בעזונדערע צוגען, וועלכע האבען זיך מיט פונאנ-דערגעוויקעלטע פאהנער און מיט געזאנג פון אר-בייטער-לידער געלאזט אין דער ריכטונג צום טע-אטער-פלאץ.

די טריבונעס אויפ'ן טעאטער-פלאץ.

אויפ'ן טעאטער-פלאץ פאר'ן ראטהויז און נעבען גרויסען טעאטער האבען זיך אויסגעשטעלט די דעמאנסטראנטען מיט זייערע פאהנער און טראנספּאראנטען. פאר'ן ראטהויז זענען אויפגע-שטעלט טריבונעס, אויף וועלכע עס טרעטען אויף די בעקאנטע רעדנער פון פ. פ. ס.: פרעזעס פון שטאט-ראט יאוואראווסקי, לאווניק פילאצקי, ראטמאן קאוואלעוו, ראטמאן טאמאשאווסקי און וויצע פרעזידענט שפאטאנסקי.

די ערשטער צוזאמענשטויסען.

ארום דריי פערטעל אכט איז פון מלינארסקא-גאס ארויס א קלייגער צוג פון די קאמוניסטען. דעם וועג האבען זיי פערשטעלט ארבייטער פון פ. פ. ס. עס איז געקומען צו א צוזאמענשטויס און געשלעג מיט שטעקענס. די ארויסגערופענע פאגא-טאוויע האט אבער קיינעם נישט מיטגענומען.

האלב 10 האבען די קאמוניסטען געפּרובט זיך פעראייניגען מיט'ן צוג פון פ.פ.ס. אויף וואליע נעבען זשעלאזנע-גאס זענען זיי אפגעשניטען גע-ווארען דורך דער מיליציע פון פ. פ. ס. און האבען זיך געלאזט געהן אליין צום טעאטער-פלאץ.

עהנליך האט אויך פאסירט מיט דעם צוג, וואס איז געגאנגען פון פראגע. דער פ.פ.ס.'שער צוג איז געגאנגען איבער דער קעמבעדזש-בריק. נעבען פראגער פארק האבען א גרופּע קאמוניסטען מיט פאהנער און טראנספּאראנטען געפּרובט זיך צו פעראייניגען מיט פ.פ.ס. די פ.פ.ס.'ישע מיליציע האט זיי אפגעשטויסען. ס'איז פארגעקומען א גע-שלעג, און עטליכע קאמוניסטען זענען פארוואונדעט געווארען. פאליציי האט ארעסטירט צוויי פערזאן.

דער קאמוניסטישער צוג.

האלב 10 אינדערפריה איז פון כלאדנע גאס ארויס א קליינער, אבער געשלאסענער צוג פון קא-מוניסטען. דער צוג איז געגאנגען איבער צעגלאנע, גזשיבאווסקא, קרולעווסקע צום טעאטער-פלאץ און איז כסדר געוואקסען אין א גרויסע גרופּע מיט א 4 פאהנען און 8 טראנספּאראנטען. א פערטעל 10 איז דער צוג פערהאלטען געווארען אויף וויעזש-באווע, און דורכגעלאזט צום טעאטער-פלאץ דעם גרויסען צוג פון די פ.פ.ס. ווען די פ.פ.ס. זענען פערביי, האבען די קאמוניסטען, שוין אין א צאהל פון אנ'ערך 5000 מאן, מיט'ן דעפּ ווארסקי בראש, זיך געלאזט צום טעאטער-פלאץ א'נטער די פילא-רען פון גרויסען טעאטער האט גערעדט דער קא-מונ. דעפּוטאט סיפולא. עס זענען פונאנדערגעווארפען געווארען פיל קאמ אויברופען.

ארום 11 א זייגער האט דער קאמ. צוג גע-ריהרט אין האט זיך געלאזט ג"העין צום סאמע צענטער פון טעאטער-פלאץ, צו דער טריבונע פון פרעזעס יאוואראווסקי. דעפּ. ווארסקי ווערט אויפ-געהויבען אויף די פלייצעס און הויבט אן צו רעדען.

די בלוטיגע שלאכט, שיסעריי און פאניק אויפ'ן טעאטער-פלאץ

דורך דער גאנצער צייט, וואס די קאמוניסטען האבען זיך געפונען אויפ'ן טעאטער-פלאץ, האט גע-הערשט א זעהר נערוועזע שטימונג. וואו נישט וואו האבען זיך אנגעהויבען צוזאמענשטויסען צווישען די פ.פ.ס. און קאמוניסטען, און צום סוף זענען די געשלעגען פערוואנדעלט געווארען אין אנ'אלגעמיי-נער שלאכט צווישען ביידע לאגערן. און פּלוצלים האבען זיך דערהערט עטליכע רעוואלווער-שאסען. תיכף איז געקומען א פאניק, א מהומה און א געלויף. די שיסעריי איז געווארען אלץ אפטער און געדיכטער. דער המון האט געפּרובט זיך אריינ-רייסען אין טויערען פון די ארומיגע הייזער, אבער אלע טויערען זענען געווען געשלאסען. אומזיסט האט זיך דער המון געפּרובט אריינבעקומען אין די געשלאסענע טויערען פון ראט-הויז, און דער בהלה זענען פיל פרויען געפאלען אין חלשות, מענשען האבען געטרעטען איינער דעם אנדערען מיט די פיס, א סך האבען זיך אליין געווארפען אויף דר'ערד, כדי זיך צו ראטעווען פון די קוילען. דא און דארט זענען געפאלען פערוואונדעטע. אויף די אנטלויפענ-דע קאמוניסטען האבען זיך געווארפען די מיליצ-יאנטען פון פ.פ.ס. און געשלאגען מיט שטעקענס. אין המון האט זיך דערווייל אריינגעריסען פאליציי מיט ביקסען און שווערדען און האט גענומען פונאנ-דערטרייבען די צרדים.

אין עטליכע מינוט איז דער טעאטער-פלאץ געווארען אפּגעריינינגט. דער פלאץ האט אויסגעזעהן ווי נאך דא שלאכט, די סקווערען, פערצוימונגען זענען איינגאנצען פערניכטעט געווארען. אויף דער ערד האבען זיך געוואלגערט צוריסענע פאהנער, טראנספּאראנטען היטען, שיך, שטעקענס, שטיקער מלבושים און אנדערע חפצים, וועלכע זענען אוועק-געווארפען און צוטרעטען געווארען.

אויפ'ן פלאץ זענען געבליבען ליגען

3 דערהרגעטע און עטליכע צענדליג פארוואונדעטע

עס זענען אנגעקומען עטליכע קארעטקעס פון פאגאטאוויע, וועלכע האבען אוועקגענומען די פער-וואונדעטע און דער'הרג'עטע.

האלב 12 א זייגער איז אויפ'ן טעאטער-פלאץ שוין געווען רוהיג, פאליציי האט זיך גע-נומען אפרייניגען די טויערען און טרעפּען פון די פערזאנען, וועלכע ס'איז געלונגען זיך דארט צו בעהאלטען. די קאמוניסטען האבען זיך דגענומען זאמלען אויף רוג נאוואַ-סענאטארסקע און בעלאנסקע.

די דערהרג'עטע זענען: יצחק מילשטיין, 21 י., אהן בעלטערען. זיין פאטער איז דערהרג'עט געווארען אין וועלט-קריג, זיין פעטער, ביי וועלכען גער האט געהאט געוואוינט אויף מוראנאוו, איז גאין יאהר 1919 אומגעקומען פון א האלערטשיקעס

דער צווייטער דערהרג'עטער יוד איז מרדכי העלבלום, 20 י. א.; ער איז געגאנגען אין איי-נעם מיט זיינע צוויי שוועסטער.

דערהרג'ט איז אויך געווארען באלעסלאוו פיושא נאווסקי, א בלינדער, וועלכער איז צופעליג אריינ-געפאלען אין דער בהלה.

200 פערוואונדעטע

פאגאטאוויע האט אין משך פון טאג ערטיילט הילף 200 פערוואונדעטע, דאס איז נאטירליך נישט די גאנצע צאהל פון די פערוואונדעטע, ווייל פיל האבען בעקומען הילף אויף א פּריוואטען אופן. אין יודישען שפּיטאל געפינען זיך 7 פערוואונדעטע, צווישען זיי 6 יודען און איין כקריסט אין א גסיסה-צושטאנד. צוויי יודען: משה איינער, א סוחר, 38 י. א. און משה גאלדמאן, א טישלער געפינען זיך אין א זעהר שווערען צושטאנד. אין שפּיטאל שוו. רוך זענען דא 20 פערוואונדעטע, דערונטער 16 יודען. איינער, נח האנגבלום, 26 י. א. איז אין קראשינסקים גארטען בעפאלען און פער-וואונדעט געווארען פון כוליגאנעס.

פערוואונדעט איז אויך געווארען דער קאמ. רעפּוטאט ווארסקי.

ווייטערדיגער צוג פון פ.פ.ס.

נאכדער ווי די רייהען פון פ.פ.ס. זענען צו-ריקגעבראכט געווארען אין ארדנונג, איז דער צוג ווייטער געגאנגען דורך סענאטארסקע. מיאדאווע, קראקאווער פארשטאט, נאווי שוויאט צו די אליע יעראזאלימסקיע, וואו די דעמאנסטראציע איז אויפ-געלעזט געווארען.

די דעמאנסטראציע פון „בונד".

דער צוג פון „בונד" איז געווען זעהר אנ'-אימפּאזאנטער. ער איז ארויס פון נאלעווקעס און איז געגאנגען נישט בלויז אין יודישען ראיאן, נאר אויך צום טעאטער-פלאץ. ארום 11 א זייגער האט פון איין טריבונע גערעדט ראטמאן עהרליך צו די קריסטליכע ארבייטער און א פפסישער רעד-נער — צו די יודישע. אין דער זעלבער צייט זע-נען פון ארט וואו עס איז געשטאנען דער צוג פון „בונד" געפאלען צוויי שאסען. געשאסען האט אנ'-אונבעקאנטע ציווילע פערזאן. באלד דערויף איז פארגעקומען דער צוזאמענשטויס צווישען די פ.פ.ס. און קאמוניסטען. עס איז ענטשטאנען א געוואלדי-גע פאניק, אבער שפּעטער האט זיך דער בונדי-שער צוג ווידער פארמירט און איז געגאנגען ביז פזשעיאזד גאס, וואו ער איז אויפגעלעזט געווארען.

א ביסעל שפּעטער איז אויף פשעיעזד 9, וואו עס געפונט זיך דער בונדישער „ארבייטער-ווינקעל" אנגעקומען א לאסט-אויטא מיט פאליציי. די פאליציאנטען זענען אריין אין הויף און געקו-מען רעווידירען די אנוועזענדע. ס'איז געווארען א שרעקליכער טומעל, דערביי זענען עטליכע צעהנד-ליג מענשען צושעדיגט געווארען, דערונטער יהושע פעלדמאן מאריס און האנטשער.

אויף דער אקאדעמיע אין סקאלא - טעאטער, וועלכע דער „בונד" האט 5 נאכמיטאג איינגעאר-דענט, האט ראטמ. עהרליך ערקלערט, אז ער האט אינטערוועגירט ביים רעגירונגס - קאמיסאר וועגען די געשעהענישען אויף פושעיאזד 9. דער רעגי-רונגס-קאמיסאר האט געענטפערט, אז דאס איז גע-שעהען צוליב א פאלשער אינפארמאציע, אז דארט געפינען זיך קאמוניסטען און אז ער בעדויערט די מיספערשטענדניש.

צעהנדליגע פערוואונדעטע ביי די לינקע „פועלי-ציון".

דער צוג פון די לינקע „פועלי ציון" האט ארומגענומען ביז 6000 מאן און האט אויסגעזע-העןן זעהר אימפּאזאנט. ר'איז ארויס פון קארמעליצ-קא-גאס, וואו ס'האבען גערעדט זרבבל און בוקס-בוים, און איז געגאנגען איבער נאוואליפּיע, סמא-טשע צום מוראנאווער פלאץ. דארט האבען גע-רעדט זרבבל, ראטמאן לעוו און צוויי יוגענטליכע. ווען דער צוג איז געגאנגען צוריק צו קארמעליצ-קע און האט זיך געפונען נישט ווייט פון ארביי-טער-היים, איז אנ'אויטא אריינגעפאהרען צווישען די דעמאנסטראנטען און פערוואונדעט איין פרוי. ס'איז ענטשטאנען א מהומה, וועלכע איז אבער איינגעשטילט געווארען.

ווען דער צוג איז אוועק א ביסעל ווייטער, איז אנגעפאהרען א לאסט - אויטא מיט פאליציי, וועלכע האט גענומען פונאנדערטרייבען די דע-מאנסטראנטען. ס'איז געווארען א געוואלטיגע פא-ניק און געדראנג, און צעהנדליגער אנטיילנעה-מער אין דער דעמאנסטראציע זענען פערוואונדעט געווארען דערונטער פיל — שווער. מ'האט די פערוואונדעטע אריינגענומען אין ארבייטער - היים, וואו פאגאטאוויע האט זיי ערטיילט די ערשטע הילף.

באלד נאכדעם האט דער ווארשאווער קאמי-

(ווייטער — זעה 5-טע זייט).

דער 1-טער מאי אין לאנד.

טעלעגראפישע ידיעות פון א. וו.

אין פאזען איז דער טאג אריבער רוהיג. אלע פאבריקען האבען געארבייט.

אין לעמבערג איז דער טאג אריבער רוהיג. א קליינע דעמאנסטראציע פון קאמוניסטען איז פונאנדערגעטריבען געווארען.

אין אויבערשלעזישען ראיאן האבען געשטרייקט 20 פראצענט פון די ארבייטער. קיין דעמאנסטראציעס זענען נישט פארגעקומען, בלויז פערזאמלונגען אין פערמאכטע לאקאלען.

אין דאמבראווער ראיאן זענען מעהר-סטענטיילס פארגעקומען געשלאסענע פערזאמלונגען. בלויז אין סאסנאוויץ איז געקומען צו א שי-סעריי בעת די דעמאנסטראציע פון קאמוניסטען. 3 פאליציאנטען זענען פערוואונדעט געווארען, עטליכע פערזאן האט מען ארעסטירט.

אין בענדין האבען די פאליטישע ארעסטירטע גאנץ פריה אנגעהויבען צו מאכען אוואנטורעס, וועלכע זענען ריקזיכטסלאז דערשטיקט געווארען. א המון האט געוואלט צוקומען צו דער טורמע, אבער פאליציי האט נישט צוגעלאזט. איין ארביי-טער, וועלכער האט געוואלט אנטוואפנען א פאליצ-יאנט, איז שווער פערוואונדעט געווארען און איז געשטארבען אין שפּיטאל.

קיין סאסנאוויץ זענען פון פערשידענע ער-טער אנגעקומען ידיעות וועגען גאסען-עקסצעסען אין צוזאמענהאנג מיט'ן 1-טען מאי די עקסצעסען זענען אונטערדריקט געווארען.

אין אזארקאוו זענען פארגעקומען 3 דעמאנ-סטראציעס: פ.פ.ס. מיט בונד; לינקע פועלי-ציון און לעוויצע פ.פ.ס. דער טאג איז אדורך רוהיג.

אויפ'ן מארק אונטער'ן פרייען הימעל האט זיך שפּעטער פארמירט א מיטינג אויף וועלכען די פ.צ.-רעדנער צווישען זיי ע. וואלינסקי (פון לאדז) האבען גערעדט אויף יודיש און פויליש.

דראהענדע לאגע אין עגיפטען.

אולטימאטום פון ענגלאנד צו דער עגיפטישער רעגירונג.

קאירא, 1. (ספ. טעל.) אין צוזאמענהאנג מיט די מעלדונגען וועגען דער ענגלישער נאטע צו דער עגיפטישער רעגירונג טיילט מען מיט, אז אין דער נאטע האט די עגיפטישע רעגירונג בעקומען 3 טעג צייט אויף ארויסצוציהען פון פארלאמענט דעם געזעץ-פראיעקט וועגען פערזאמלונגען. אויב די רעגירונג וועט דאס נישט טון, וועט די ענגלישע רעגירונג מוזען אנגעהמען שריט, כדי צו שיצען די רעכט פון די אויסלענדער.

בערלין, 1. (ספ. טעל.) „פאסישע ציי-טונג" מעלדעט, אז די עגיפטישע רעגירונג האט זיך היינט בעשעפטיגט מיט'ן ענגלישען אולטימאטום. היינט האט מען געמאלדען די ענגלישע זשורנאליסטען, אז די עגיפטישע רעגירונג האט נישט בדעה אפצוטרעטען פון איהר פאליטיק.

לאנדאן, 1. (אטע) פון קאירא איז מען מודיע, אז דארט זענען פארגעקומען א רייה בעראטונגען פון מיניסטארען-קאבינעט און סענאט צו, ליב דעם ענגלישען אולטימאטום. צוליב דער ענערגישער און קאטעגארישער שטעלונג פון ענגלאנד איז די עגיפטישע רעגירונג גרייט צו געהן אויף הנחות. יעדענפאלס זענען אנגענומען געווארען זעהר שטרענגע מיטלען אויף אפצוהיטען די ארדנונג אין לאנד.

לאנדאן, 1. (אטע) שפעט ביינאכט איז פארגעקומען א זיצונג פון מיניסטארען-ראט וועגען דער לאגע, וואס האט זיך געשאפען אין די בעציהונגען מיט עגיפטען. דער עגיפטישער פערטרעטער האט פערזיכערט אין אויסערן-מיניסטעריום, אז עגיפטען איז גרייט צו געהן אויף קאמפראמיסען.

לאנדאן, 1. (אווו) ווי מ'גיט איבער, ווערט דער ענגלישער פלאט פון מיטעללענדישען ים קאנצענטרירט און געשיקט אין די פארטען פון עגיפטען.

1. מאי אין ארץ-ישראל.

דעמאנסטראציעס און ארעסטען.

ירושלים, 1. (טעלעגראפיש דורך יט"א). אין צוזאמענהאנג מיט'ן ערשטען מאי איז אויף היינט פראקלאמירט געווארען אן'אלגעמיינער שטרייק אין גאנצען לאנד. דער שטרייק האט אויך ארומגענומען א קליינע צאהל אראבישע ארבייטער. אין ירושאלים און תל אביב זענען פארגעקומען גרויסע ארבייטער-דעמאנסטראציעס. די פאליציי האט פונאנדערגעטריבען די דעמאנסטראציעס פון די עקסטלינקע און פיל ארבייטער ארעסטירט.

וועגן אריינלאזן שווארצבארד'ן קיין ארץ-ישראל.

ירושלים, 1 (טעלעגראפיש דורך יט"א). ס'האט זיך געבילדעט א קאמיטעט, וועלכער וועט אנהויבען אן'אקציע ארייצולאזען שווארצבארד'ן קיין ארץ-ישראל. דער קאמיטעט האט שוין געזאמעלט עטליכע טויזענד אונטערשריפטען.

ישיבת חכמי לובלין

איז די היים פאר דער תורה! נישט קיין דירת עראי, נאר א דירת קבע — „עשה תורתך קבע".

דערשאסען דעם פיהרער פון „השומר-הצעיר" אין רוסלאנד.

ריגא, 1 (טעלעגראפיש דורך י.ט.א.) דער אנפיהרער פון „השומר הצעיר" אין רוסלאנד שמואל בראנשטיין, וועלכער איז פערשיקט געווארען דורך דער סאוויעטישער מאכט, איז דערשאסען געווארען דורך א טורמע-וועכטער דערפאר, ווייל ער האט פראטעסטירט געגען דער שלעכטער בעהאנדלונג פון פאליטישע ארעסטירטע.

עלעקטרישע בעלייכטונג אין ירושלים.

ירושלים, 1 (טעלעגראפיש דורך יט"א). אהער איז געקומען דער גריכישער אינזשיניער מאגראמאטיס, וועלכע האט נאך פאר דער מלחמה בעקומען פון דער טערקישער רעגירונג א קאנצעסיע אויף איינצופיהרען עלעקטרישע בעלייכטונג און וואסער-לייטונג אין ירושלים. ווי מאגראמאטיס האט ערקלערט, איז זיין סכסוך מיט דער ענגלישער רעגירונג שוין ערלעדיגט און אינגיכען וועט ער צוטרעטען צו דער ארבייט.

קאנפערענץ פון דער ציוניסטישער אפאזיציע אין אמעריקא.

וואשינגטאן, 1 (טעלעגראפיש דורך י.ט.א.) צו דער קאנפערענץ פון דער ציוניסטישער אפאזיציע, וואס האט זיך היינט אנגעהויבען; זענען געקומען 120 דעלעגאטען פון דער בראנדייס-גרופע און „הדסה". פארזיצענדער איז ריכטער יוליאן מעק, ס'איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע אז אויף דעם נאהענטסטען אלגעמיינעם ציוניסטישען צוזאמענפאהר אין אמעריקא, וואס וועט פארקומען אין חודש יוני, זאל אנגעהויבען ווערען אן'אקציע ארויסצוווארפען די ביז איצטיגע לייטונג מיט לואי ליפסקי בראש.

פער'סמט 100 זעלנער.

ביאליסטאק, 1 (טעלעפאניש) נעכטען זענען אין ביאליסטאק קראנק געווארען 100 זעלנער פון 10-טען אולאנער פ לק. די מאסען-ערקראנקונגען זענען פארגעקומען נאכדעם, ווי די זעלנער האבען אפגעגעסען מיטאג, אזוי, אז ס'איז פערהאן א חשד דאס זיי האבען זיך מיט עפעס פער'סמ'ט. ווי ס'זעהט אויס האבען זיי זיך פערסמט מיט נישט פרישע פלייש. די זשאנדאמעריע פיהרט אנ'אויספארשונג, דער צושטאנד פון די קראנקע איז נישט קיין געפעהרליכער.

Dr. med. I. WAJNBERG

CEGIELNIANA 47, Tel. 26-02.

אינערליכע קראנקהייטען. ספעציעל פאר לונגען-און הארץ-קראנקהייטען, בעשטראהלונגען- און קינסטליכע בערג-זון. נעמט אן אין דער לעטשניצע זגערזשער 17 פון 6–7. אין דערהיים פון 3–5 נאכמיטאג.

טראגישער טויט פון א יודישער פרוי

ביי דער רומעניש-סאוויעטישער גרעניץ.

קישינעוו. (יט"א). פון רעזינע (א שטעדטעל ביים דניעסטער) מעלדעט מען וועגען פאלגענדען טראגישען פאל; די טעג האט מען אויפ'ן בערג פון דניעסטער געפונען א טויטען קערפער פון א דערטרונקענער פרוי. ווי די אויספארשונג האט דערוויזען איז די פרוי א בעסאראבערין מיט'ן נאמען זיסיע זוכין, וועלכע האט געדינט אלס דינסט ביי א רעזינער יוד. האבענדיג קרובים אין רוסלאנד, האט זי בעשלאסען אהין צו ענטלויפען, און האט זיך צונויפגערעדט מיט היימישע יודישע שמוגלערס, וועלכע האבען זיך פערפליכטעט זי איבערפיהרען איבערן דניעסטער פאר דרייסיג דאלאר.

בעת די קאנטראבאנדיסטען האבען גענומען אריבערפיהרען די פרוי, איז אבער די שמירה געווען וואכזאם, און מען האט נישט געקענט אויספיהרען דעם פלאן. דאן האבען די קאנטראבאנדיסטען ערקלערט דער פרוי, אז מען מוז אבלעגען דעם איבערגאנג אויף א פאר טאג און זי פערשליסען אין א קעלער. די פרוי איז די דאזיגע זאך געווען פערדעכטיג און זי האט אנגעהויבען שרייען. מורא האבענדיג פאר דער וואך, האבען די קאנטראבאנדיסטען דערשטיקט די פרוי און איהר קערפער אריינגעווארפען אין דניעסטער, וואו ער איז אבגעלעגען גאנצע דריי וואכען. די יודישע מערדער זענען ארעסטירט געווארען, און וועלען איבערגעגעבען ווערען דעם מיליטער-געריכט.

10-יעהריגער יובילעי

פון בעסאראביענס אנגעהעריגקייט צו רומעניען.

בוקארעשט, 1 (ספ. טעל.) צום 10-יעהריגען יובילעום פון דער בעסאראבער אנגעהעריגקייט צו דער רומענישער מלוכה זענען אין קישינעוו פארגעקומען גרויסע פייערליכקייטען, צו וועלכע עס זענען געקומען די מיטגלידער פון רעגענטען-ראט. דער רעגענט פירשט ניקאלאי האט ערקלערט אין זיין רעדע, אז דאס פעראייניגען בעסאראביען צו רומעניען איז פארגעקומען אויף א געזעצליכען אופן און האט אויסגעדריקט זיין האפנונג, אז רוסלאנד וועט סוף כל סוף אנערקענען די איצטיגע לאגע.

דייטשער אפיציר פיהרט ארייז אנטי-סעמיטיזם אין דער רויטער ארמעי.

בערלין, 1. (טעלעגראפיש דורך יט"א). די דייטשע צייטונגען שרייבען, אז די פערזאן, וועלכע האט איינגעפיהרט דעם אנטיסעמיטישען קורס אין דער סאוויעטישער ארמעע, איז דער דייטשער פולקאווניק גיקאלאי. דערזעלבער, וועלכער האט אין די מלחמה-יאהרען אנגעפיהרט די שפיאנאזש-אקציע אין דייטשלאנד. ער האט אריינגעפיהרט אין דער רויטער-ארמעע פול ווייסע גווארדיעצעס און געפיהרט אנ'אנטיסעמיטישע אגיטאציע.

„שטימען ווי דייטשען, נישט - ווי יודען".

בערלין, 1 (טעלעגראפיש דורך י.ט.א.) אין צוזאמענהאנג מיט דער וואהל-קאמפאניע איז ערשינען אנ'אויפרוף פון „נאציאנאל-דייטשען יודען-פערבאנד". דער אויפרוף הייסט שטימען ווי דייטשען און נישט ווי יודען, און נישט קוקען דערויף, וואס אויף די דייטשע ליסטעס שטעהען אפילו אנטיסעמיטען.

„אררט"

זאכאדניא 43.

ארטיסטישער רעווי און קאמער-טעאטער אונטער דער לייטונג מ. בראדערזאן

היינט, מיטוואך – 1 פארשטעלונג: אנהויב 9.30 א זייגער אוועגד

ווידערהאלונג פון דער

פרעמיערע פון 6. פראגראם

א. נ.

שושנת יעקב

1) א דעלעגאט פון לאוויטש
2) כלי-זמרים
3) מגיד פון ליטע
4) גנבים
5) בלויע מיהל
6) האללא! האללא!
7) אוי, אבראם
8) טאנץ (פוסאווער רבי)
9) דער נודניק
10) שושנת יעקב
11) יענקע דודל

(הנחה-בילעטען גילטיג).

מארגען, דאנערשטאג – 1 פארשטעלונג: אנהויב 9.30 (הנחה-בילעטען גילטיג).

קאמוניקאט.

מיר מעלדען דער עפענטליכקייט, אז די ענגראסיסטען פון בלוי-געשיר אין לאדז, ה' ראטשטיין (פולנאצנא 8), שמעון ריכטער (פאלנאצנא 4), געבר. פראוויזאר (פאלנאצנא 18), כתריאל איזביצקי (אגראדאווא 5), האבען דינסטאג, דעם 1. מאי ארויסגעשיקט מענשען מיט וועגען בלוי-געשיר אויף די מערק פון לאדז און געלייזט מיט 100 פראצענט ביליגער, ווי ביי אונז קליינהענדלער, וואס מיר זענען זייערע אפנעהמער א גאנץ יאהר. די מענשען זייערע האבען אויך געהעצט די קריסטליכע בעפעלקערונג געגען די יודישע קליינהענדלער, אז זיי זענען פאסקארזשעס און לעבען פון זייערע שווערע פראצע, וואס מען נעהמט פון זיי טייערער, און די יודישע קליינהענדלער פאשען זיך פאר זייער געלד.

זאל די עפענטליכקייט משפט'ן, אז די זעלבע הערען ענגראסיסטען, ווי: ראטשטיין, פראוויזאר און ריכטער זענען דערביי געשטאנען און צוגעהאלפען. זאל די עפענטליכקייט משפט'ן, אז 4 ענגראסיסטען ווילען אומברענגען 100 פאמיליעס צוליב זייערע אמביציעס.

די בלוי-געשיר-קליינהענדלער

פון דער שטאט לאדז. 806

דאנקזאגונג.

דערמיט דריקען מיר אויס אונזער בעסטען דאנק דעם געעהרטען פרעזעס ה' מאיר אוניקאווסקי פון קליינהענדלער-פעראיין, פעטריקאווער 6 פאר זיין געטרייער און איבערגעגעבענער טובה, וואס ער האט אונז קליינהענדלער פון בלוי-געשיר פון גרינעם מארק געטון.

די בלוי-געשיר-קליינהענדלער פון גרינעם מארק. 907

XXV — זאל „פילהארמאניע", נארוטאוויטשא 20 — XXV

היינט, מיטוואך, ד. 2. מאי ד. י. 8.30 אוועגד ארדענט איין דער

לאדזער ליטעראטען- און זשורנאליסטען-פעראיין

א גרויסע יובילעאום-אקאדעמיע

לכבוד דער 25-יעהריגער ליטערארישער טעטיגקייט פון בעליבטען דיכטער

יצחק קאצענעלסאן

I. ליטערארישער טייל:

דער דיכטער און קריטיקער יעקב פיכמאן (פון א"י) רעד. י. העפטמאן (עמנואל) העברעאיש, ד"ר י. גאטליב, אברהם לעווינסאן, י. מ. נייטאן, ה. ל. זשיטניצקי, א. צייטלין (פון ווארשא), רעד. י. אונגער און דיכטער משה בראדערזאן פון לאדז.

II. קינסטלערישער טייל:

1) פערשטארקטער „הזמיר"-כאר אונטער לייטונג פון פראפ. י. פייווישים, וועלכער וועט אויספיהרען איניגע לידער פונ'ם יובילאר.
2) די בעריהמטע ארטיסטין-רעציטאטארין און זינגערין פון פאלעסטינא פרוי ד"ר מרים בערנשטיין-כהן קומט ספעציעל צו דער אקאדעמיע און וועט אויספיהרען אייניגע פון איהרע בעסטע רעפערטואר-נומערן ווי אויך ספעציעל איינגעשטודירטע לידער פון יובילאר.
3) רעציטאציעס פון יובילאר און דיכטער משה בראדערזאן.

III. בעגריסונגען:

פון א רייה ליטערארישע, קינסטלערישע און קולטורעלע אינסטיטוציעס פון לאדז, ווארשא און אנד.

שלום-ווארט — פון — יובילאר.

בילעטען שוין צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע-זאל. נארוטאוויטשא 20.

דער רעזולטאט פון די וואהלען אין פראנקרייך.

דאָס אויסזעהן פון פראנצויזישן פארלאמענט האָט זיך נאָך די איצטיגע נייע וואהלען כמעט נישט געענדערט דער קליינער געווינס פון די רעכטע בעוויזט נאָר, אז די פראנצויזישע בעפעלקערונג האָט סאנקציאָנירט די פאקטישע לאגע, וועלכע עקזיסטירט אין פראנקרייך, זייט דעם ווי פואנקארע האָט אין יולי 1926 איבערגענומען די רעגירונג.

די סאָציאליסטען און ראדיקאלען האָבען אין פריהערדיגען פארלאמענט נישט געקענט שאפען קיין געמיינזאמען ווירטשאפטליכען און פינאנציעלען פראָגראם.

די סאָציאליסטען האָבען אפילו נישט געוואָלט געהען אין איין רעגירונג מיט די ראדיקאלען. זיי האָבען די ראדיקאלען צוגעזאָגט אונטערשטיצונג, בלייבענדיג אויסער דעם קאבינעט. דאַן איז געקומען די אונגאָרמאלע לאגע, ווען די פראנצויזישע רעגירונג האָט נישט אונטער זיך קיין מעהרהייט און האָט זיך פערלאָזען, ווי בשעתו אין פוילען, אויף ניסים.

זענען טאקע געקומען עטליכע פרובען פון העריאָ, בריאַן, פענלעווע, וועלכע האָבען זיך נישט איינגעגעבען, ביז ס'איז געקומען צום צענטער-בלאָק אונטער דער אָנפיהרונג פון פואנקארע.

די דאָזיגע פעראייניגונג איז נישט געווען אָבהענגיג נישט פון די עקסט-רעכטע און נישט פון די עקסט-לינקע.

ווי ס'האָט זיך שפעטער ארויסגעשטעלט, איז א דאנק דער מעהרהייט אין פארלאמענט, געלונגען פואנקארעס רעגירונג צו ראטעווען דעם פראנק און פערשטארקען פראנקרייכס פאָזיציעס אויפ'ן אינטערנאציאָנאלען באָדען.

די היינטיגע וואהלען האָבען די לאגע סאנקציאָנירט און פואנקארעס רעגירונג איז אויסגעדריקט געוואָרען פולשטענדיגער צוטרוי.

ס'איז נישט אמת דאָס, וואָס די פוילישע רעאקציאָנערע צייטונגען האַלטען, אז די פארלאמענט וואהלען אין פראנקרייך האָבען געגעבען א זיג זייערע פערבינדעטע. ס'לאָזט זיך זעהר פיל רעדען וועגען דעם אונטערשיד פון די פראנצויזישע רעפובליקאנער ביז אונזערע ענדעקעס. פואנקארע שטעהט פעסט אויפ'ן באָדען פון פארלאמענטאריזם, וועלטליכע שול אין סאָציאלע געזעצגעבונג.

די רעאקציאָנערען אין פראנקרייך האָבען נישט בעקומען קיין איין מאנדאט מעהר ווי ביי די פריהערדיגע וואהלען. די קאָמוניסטען האָבען פערלוירען עטליכע ערטער.

אזוי-ארום וועלען די פראנצויזען ווייטער בלייבען ביי זייער דעמאָקראטישער אָרדנונג, לעבענדיג דאָס גרעסטע געוויכט אויף דער ווירטשאפטליכער געזונדמאכונג פון פראנקרייך.

די סאָציאליסטען האָבען כמעט דערהאלטען זייער צאָהל מאנדאטען, פארדעם איז דורכגעפאלען דער אָנפיהרער לעאָן בלום, וועלכער האָט אין א פאריזער קרייז נישט אויסגעהאלטען די קאָנקורענץ פון א קאָמוניסט.

פואנקארע האָט בעקומען א בעדייטענדע און בעדינגלאָזע מעהרהייט. ער דארף זיך שוין איצט נישט באָרגען קיין שטימען ביי העריאָ, און ווערען אין א געוויסער מאָס אָפהענגיג פון איהם. ער בעזיצט גענוג אייגענע שטימען, און האָט נישט דערביי בדעה איבערצורייסען מיט די סאָציאלע ראדיקאלען. דער פראנצויזישער פרעמיער פערשטעהט אויסגעצייכענט, אז וואָס ווייטער זיין איינפלוס וועט דערגרייכען אויף לינקס, אלס שטארקער און פעסטער וועט זיין זיין רעגירונג, און אלץ מעהר וועט זיך זיין שטייגער רעגירען דערווייטערען פון נאָמען פאשיזם.

ס'איז ערשט א טאָג נאָך די וואהלען און מ'קען נאָך נישט וויסען, ווי-אזוי וועלען זיך געשטאלטען די גרופירונגען. ס'איז אָבער זיכער, אז פואנקארע וועט ווייטער מיט זיין אייגענער האנד האלטען דער רעגירונגס-רודער און וועט געהען אויף זיין אָנגעצייכענטען וועג סיי אין דער אויסערליכער און סיי אין דער אינערליכער פאָליטיק.

ע.

דער חורבן פון קארינט.

וואָס האָט געזעהן א רייזענדער זשורנאליסט?

א מיטארבייטער פון א גרויסער אייראָפעאישער צייטונג האָט, אויף דער איינלאדונג פון גריכישען מיניסטאָרען - פרעזידענט בעזוכט דאָס אָרט פון דער קאטאסטראָפע. און ער בעשרייבט זיינע אויסערגעוועהנליכע איינדריקען אויף פאָלגענדען אופן:

— „נאָך א נאכט פול מיט שרעק און אויפרעגונג איז געקומען דער אינדערפריה. אויפ'ן קליינעם וואָקזאל, וואָס ליגט אונטער אטען, האָבען מיר זיך אלע פערזאמעלט: מיניסטאָרען מיט זייערע ווייבער, זשורנאליסטען און מענשען, וועלכע האָבען געהאט זייערע נאָהענטע אויף דעם אומגליקליכען שטח.

שטומע ליפען און פרעגענדע אויגען.

צו די צוויי סאלאָן-וואגאָנען האָט מען צוגעטשעפעט נאָך 3 פאסאזשיר-וואגאָנען און זיי זענען אין איין מינוט איבערפולט געוואָרען. צווישען די פאסאזשירען זענען אויך פארהאן אזעלכע, וואָס האָבען דעם זונטאָג פערבראכט אין אטען, און ווילען נאָך אמאָל זעהען זייער אייגענטום.

יעדערער ווייסט, אז ער פאָהרט, כדי זיך אָפצוגעזעגענען מיט זיין היימאט. כדי פעסטצושטעלען, אז אלץ איז פערלוירען, אז מ' דארף אָנצוהויבען א ניי לעבען, אז פון דעם נעכטיגען רייכטום איז געבליבען א היינטיגע ביטערע נויט.

ס'איז א נסיעה צום אומגליק!

עס פערגעהען מינוטען. דער שטח 99 קילאָמעטער פון אטען ביז קאָרינט ווייזט זיך אויס, ווי אנ'אייביגקייט.

אין מיטען וועג — א צוג פון דאָרטען.

עס דערמאָנען זיך נישט-ווילענדיג די בילדער פון מלחמה-צייט: מען ענטלויפט פון אונטער'ן פייער, מענשען אין בהמה-וואָגענס מיט קריגלעך וואסער, קישענס, בינטלעך, קאלדרעס, איבערבלייבענישען פון זייער געוועזענעם פערמעגען, ענטלויפען פון פייער אָהן קעפ, אָהן ציל...

מען ווייסט נישט וואו עס וועט מאָרגען דאָס מידע, אויסגעמאטערטע, דענערווירטע לייב געפינען רוה אין דעם נויטיגען ביסען ברויט.

הונדערטער הואוגירטע עקזיסטענצען, צו וועלכע עס געהערען שוין נאָר די ערד-שטיקלעך, וואו עס זענען געשטאנען זייערע הייזער.

דער צוג פון יענער זייט שטעלט זיך אָפ.

— געאָרג, געאָרג, זאָג, זאָג שנעלער, וואָס איז מיט'ן הויז? וואָס טוען די קינדער? — רופט עפעס אנ'עלטערע דאמע.

געאָרג, אנ'עלטערער בעדינער פון דער פאמיליע רופט אויס מיט א וויינענדער שטימע פון יענעם צוג:

— אלץ פערניכטעט, רואינירט, דריי קינדער פערשיט און דער'הרג'עט...

אומעטום די זעלבע פראגעס און עהנליכע ענטפערען:

— אלץ פערניכטעט, קיין שטיין אויף א שטיין איז נישט פערבליבען, טויט, טויט, טויט!

דער צוג שלעפט זיך פאמעלעך ווייטער.

בעאָטיא, ארקאדיא, לאקאָניא, אכאיא, קאָרינף.

אויף לינקס און רעכטס — טיפע שפארעס אין דער ערד.

די פאָרשטעלונג הויבט זיך אָן: שטיבער אָהן דעכער, נאקעטע אויוועגס מיט קוימענס...

דער צוג שטעלט זיך אָפ, דער וואָקזאל קאלאמאקי.

דאָס וואָרט „וואָקזאל" איז א שפאס. די 30-צענטימעטערדיגע מויערען זענען זיך צופאלען, ווי בעת א הארמאטען-שיסעריי. די בעלקעס, פאָליצעס, קוכען-מכשירים, וואנעס — אלץ אין א ווילדען כאָאָס, און אויף דעם אלעם א שטייג מיט א הוהן, וועלכע בעמיהט זיך מיט אלע כוחות ארויסצובעקומען אויף דער פריי.

אויף דער זייטיגער ליניע — דער נאטשאלניק פון סטאנציע מיט דער פאמיליע: איבערגעשראָקענע דענערווירטע פנימ'ער. נאָך היינט פערשטעהען זיי נישט פולשטענדיג, וואָס עס איז געשעהן.

עס איז דאָך געווען גענוג צוויי סעקונדען, כדי צו ברענגען דעם חורבן. אין א צווייטער זייט אונטער די בליהענדע מאנדעל-בוימער — אומגליקס-גרופען:

א פרוי זויגט א קינד. דער פאָטער שטעהט דערנעבען און ווייסט נישט, וואָס אָנצוהויבען. די איבריגע קינדער שפילען זיך מיט די שטיקער פון דער רואינירטער געביידע, און בעמיהען זיך צו בערוהיגען די ציג, וועלכע האָט צובראָכען א פוס...

נאָך א שעה ארומגעהן און ארומקוקען, פאָהרען מיר ווייטער. דאָס שטיקעל וועג האָט אונז מהנה געווען מיט נייע 40 פחדים אנ'ערך, גענוג טרויעריגע — אָפקלאנגען פון דער שרעקליכער קאטאסטראָפע.

מיר פאָהרען איצט איבער דעם אָרט, וואָס האָט געטראָגען דעם נאָמען „סטאציע קאָרינט". אלץ איז פערניכטעט.

עס איז געבליבען גאנץ נאָר דער זייגער, וועלכער ווייזט 22.10. דאָס איז פינקטליך די צייט פון דעם דריטען און שטארקען ערד-ציטערניש...

געפלאצטע שינעס, טיפע שפארעס אין דער ערד און אלץ, בוכשטעבליך אלץ — פערניכטעט: דער וואסער-רעזערוואואר איינגעפאלען, די באהן-סיגנאלען איבערגעקעהרט, דער וואקזאל-בנין — א שטיין אויף א שטיין נישט געבליבען.

די ערד האָט זיך אין משך פון 2 שעה אויפגעהויבען אויף 70 צמ. דערנאָך אראָפגעפאלען, און ענדליך פערוואנדעלט געוואָרען אין דעם, וואָס האָט איצט קיין נאָמען נישט.

און די שטאָט?

קאָרינט איז געווען א שעהנע בליהענדע פאבריק-שטאָט מיט 30 טויזענד מאן בעפעלקערונג, ריין, שעהן און גענוג גרויס. איז איצט גאָר שווער פעסטצושטעלען די שאָדענס, וועלכע די שטאָט האָט געליטען, שווער זיך פעסטצושטעלען, וואָס פון דער שטאָט איז געוואָרען, אז מען האָט דאָס נישט געזעהען.

אלע הייזער, אָהן אויסנאהם, זענען צופאלען געוואָרען. די קוימענס זענען איינגעפאלען, די קירכעס, האָטעלען, אמטליכע געביידעס, שולעס, ווילעס, שטיבליך קאזארמעס... אלץ אלץ חרוב. די בוימער אויסגעריסען מיט די וואָרצלען, אייזערנע טעלעגראפען-סלופעס צו בויגען, פערדרעהטע שטיקער דראָט. קופעס-ווייז ליגט עס אויף דער ערד. עס האָט זיך גאָרנישט איינגעגעבען אָפצוראטעווען.

פון די שטיבער, וועלכע האלטען נאָך אין צופאלען ווערען, זעהט מען נאָך דאָ און דאָרט א טיש, א בענקעל, א בעט.

פאָליציי-פאטרולען געהען ארום דער שטאָט מיט געלאָדענע ביקסען און אָנגעשטעלטע באגנעטען. עס איז ערקלערט געוואָרען בעלאגערונגס-צושטאנד. רויבערס און די, וואָס בע'גנב'ענען טויטע קערפערס — שיסט מען אויפ'ן אָרט.

אונטער די חורבות ליגען נאָך פיל טויטע, מען האָט נאָך נישט אָנגעהויבען צו רייניגען די שטאָט. די איינוואוינער דענקען אפילו נישט וועגען צוריקצוקומען.

די גריכען זענען אבערגלויביג. אין יאָהר 1856 איז די שטאָט דאָס ערשטע מאָל אויסגעגלייכט געוואָרען מיט דער ערד דורך אנ'ערד-ציטערניש, און איצט — דאָס צווייטע מאָל.

בלאָנדזשען איצט ארום די איינוואוינער פון די צושטערטע היימען, זיי בלאָנדזשען אויף מזרח, מערב, צפון און דרום און זוכען א נייע היים.

קאָרינט איז שוין א בית-עולם.

א קלאס, וואס לעבט פון פראצענט.

דאס איז דער ענגלישער מיטעל-קלאס.

(קארעספאנדענץ פון לאנדאן).

א דריי געטון און ענגלאַנד לעבט איצט איבער אַ נייע „פראָספעריטי" ווי אַמעריקע.

קיין איינע פון די אַלע השערות איז נישט ריכטיג. דאָס פערגאַנגענע יאָהר איז אין עקאָנאָמישען זין געווען אפשר דאָס ערנסטע אין ענגלאַנד. דורך דעם יאָהר זענען די בערגער אינגאַנצען נעצוואונגען געווען זיך אונטערצוגעבען צו די בעלי-בתים, זייערע שכירות זענען אַרונטערגעדריקט געוואָרען ביז צו אַמיניםום. אויסער דעם איבער אַ מיליאָן מענשען, וועלכע גייען נאָך אַלץ אַרום לעדיג, אַרבייטען הונדערטער טויזענטער האַלבע אָדער פערטעל טעג. די לאַגע פון די אַרבייטער אין ענגלאַנד איז קיינמאל נישט געווען אזוי געדרוקט ווי איצט און די לאַגע פון די אַרבייטסלאָזע איז פשוט שרעקליך, ווי דאָס האָט אַזוי דראַמאַטיש דערצעהלט דער מאַרש פון די אַרבייטסלאָזע בערגער אף לאָנדאָן. די ענגלישע גרויס-אינדוסטריע קען נאָך אַלץ צו זיך נישט קומען. אונטערנעהמונגען וועלען קיינמאָל נישט געלעגען אַזוי אין דער ערד ווי איצט.

ווי אַזוי ערקלערט זיך אָבער די רייכקייט, גרויסקייט און בריטקייט, וואָס מען זעהט אַזוי אָפט אין ענגלאַנד? פון וואַנען נעמט זיך דאָס געלט, וואָס ווערט אַזוי פריי און גרינג אויסגעגעבען?

מיר האָט די דאָזיגע פראַגע שוין פון לאַנג אינטערעסירט. אַלס פרעמדער אין לאַנד האָב איך אפשר מעהר ווי די אַלטע תושבים נעמערקט אָט דעם ווידערשפרוך, וועלכער עקזיסטירט צווישען דעם גרויסען ענגלישען קריזיס אויף איין זייט און אויף דער אַנדערער זייט דאָס רייכע בריט-באַלבאַטישע ענגלישע לעבען, וואָס קיין פרעמדער קען נישט פערביינעהן נישט בעמערקענדיג. מיר האָט שטענדיג אינטערעסירט פון וואַנען עס נעמט זיך די דאָזיגע ענגלישע רייכקייט און רחבות אין מיטען פון אַזאַ אמת געדריקטער לאַגע אין לאַנד, ווען געשעפט און אינדוסטריע איז נאָר אָהן צוויי-פעל אַזוי שלעכט.

פאַר אַ לאַנגע צייט האָב איך דעם פאַראַדאָקס נישט געקענט דערקלערען. ערשט ראָ נישט לאַנג איז אין דער לאָנדאָנער „ניישאָן" (איינעם פון די וויכטיגסטע זשורנאַלען אין לאַנד) ערשינען אַנ'אָפהאַנדלונג, וועלכע וואַרפט זייער אַנ'אינטערעסאַנט ליכט אויף דער פראַגע און וועלכע עס איז כדאַי דאָ איבערצוגעבען, ווייל עס העלפט צו פערשטיין פילעס אין דעם איצטיגען ענגלאַנד.

לויט דער „ניישאָן" איז ענגלאַנד איצט דער הויפט אַ לאַנד פון „רענטיערס", ד. ה. פון מענשען, וועלכע לעבען פון דער הכנסה פון זייערע אינוועסטיציעס. אין דעם פערגאַנגענעם יאָהרהונדערט איז ענגלאַנד געווען דאָס גרעסטע אינדוסטריעלע לאַנד אין דער וועלט. גאַנצע 75 יאָהר נאָכאַנאַנד איז דאָס לאַנד געווען די פאַבריק פון דער וועלט. דאָס האָט געפיהרט דערצו, אַז דאָס לאַנד איז אויך געוואָרען דאָס רייכסטע אין דער וועלט. לאָנדאָן איז פאַר דער מלחמה געווען דער פינאַנציעלער צענטער פון דער וועלט. ענגלאַנד האָט געהאַט מעהר געלד ווי אַלע אַנדערע לענדער צוזאַמענגענומען. געלט ליגט נישט ליידיג, עס ווערט אינוועסטירט, אָדער אין לאַנד גופא, אָדער אין פרעמדע לענדער. ענגלישער קאַפּיטאַל

(ווייטער זעה 6-טע זייט)

אַ פרעמדער, וועלכער קומט איצט קיין ענגלאַנד, בלייבט גאַנץ אָפט שטיין אין פערוואונדערונג און פרעגט זיך:

— וואו איז דאָ דער בעריהמטער ענגלישער קריזיס, וועלכער דויערט שוין באַלד צעהן יאָהר? וואו זענען, איבער אַ מיליאָן אַרבייטסלאָזע? וואו איז די אָרעמקייט און די ליידען פון דעם קריזיס?

דער פרעמדער האָט אַ נוט רעכט די אַלע פראַגען צו פרעגען, ווייל קומענדיג קיין לאָנדאָן אָדער אפילו אין אַנדערע שטעט אין ענגלאַנד, קען מען איצט קיין סימנים פון דלות און קריזיס נאָר נישט געפינען. פערקעהרט, מען געפינט, אַז אַלע גרויסע קראָמען זענען שטענדיג געפאַקט.

אין אַ לאָנדאָנער טעאַטער קען מען זעלטען ווען אַריינקומען, ווען מען בעזאָרגט זיך נישט מיט אַ פלאַץ מיט איינינע וואָכען פריהער. די רעסטאָראַנען, קאַפעס און טאַנץ-פלעצער זענען שטענדיג פערנומען, פאַר יעדען קינאָ שטעהען שטענדיג לאַנגע רייהען מיט מענשען, וועלכע קענען נישט אַריינקומען. ווען עס-קומט זומער-צייט, פאָהרען כמעט אַלע צום ים אַף „האָלידייס" (ווי עס הייסט דאָ וואַקאַציע), מען איז אָנגעטון געוועהנליך זעהר שעהן, עלעגאַנט און אפילו רייך. די הייזער זענען שעהן, רייך און בעקוועם איינגעאָרדענט. מען זאָגט זיך קענטיג נישט אָפ אין קיין זאַך, וואָס איז נויטיג, אפילו נישט אין לוקסוסען, און אין אַלגעמיין לעבט מען גאָרנישט דעם אומעטיגען און געדריקטען לעבען, וועלכען אַמעריקאַנער צום ווייניגסטענס וואָלטען ערוואַרט אין אַ קריזיס-לאַנד.

— זענען עס אַלזאָ די אַלע געשיכטעס וועגען קריזיס נישט מעהר ווי אויסגעטראַכט? איז די ענגלישע נויט און אָרימקייט בלויז גוזמאות? אָדער אפשר האָט זיך נאָר דאָס רעדעל איצט פלוצלונג

Dr. med. St. Heinrich

POMORSKA 10, tel. 47-67.

ספעציאליסט פאר קינדער- און אינערע קראנקה. בעהאנדלונג מיט קינסטליכע בערגזון-בעשטראהלונגען (קווארץ-לאמפען). נעהמט אָן פון 4—6 נאָכמיטאָג

דאס לאדזער לעבען

לאדז
2 מאי 1928

לאדז
2 מאי 1928

2
מיטוואך
—
יב
אייר תרפ"ח

מאי
זון-אויפגאנג 4.20
זון-אונטערגאנג 6.58

היינט דער פאבאר
פון יאהרגאנג 1907

(מ) היינט דעם 2 מאי הויבט זיך אין לאדז אן דער פאבאר פון די יונגעלייט, וועלכע זענען געבוירען אין יאהר 1907, די יאהרגענג 1883 ביז 1904, וועלכע זענען נאך ביז איצט נישט געשטאנען פאר קיין פאבאר-קאמיסיע; די מיט „אדראטשעניעס" פון 1905 און 1906, ווי אויך די פרייוויליגע פון די יאהרגענג 1908, 1909 און 1910.

ס'דארפען זיך פאר דער קאמיסיע נומער 1 (פאמאר-סקא 18) שטעלען די יונגעלייט פון 1907, וועלכע וואוינען אין 2-טען קאמיסאריאט און וועמענס פא-מיליען-נעמען ס'הויבען זיך אן מיט די אותיות A, B, C, D, E, F, G, H, Ch

אין דער פאבאר-קאמיסיע נומער 2, (אגרא-דאווא 34) דארף זיך שטעלען די געבוירענע אין 1907, וועלכע וואוינען אין 1-טען קאמיסאריאט אויף די אותיות: A B C D E F G

צו דער פאבאר-קאמיסיע נומער 3 (זאקאנט-נא 83) דארפען זיך שטעלען דער יאהרגאנג 1906 מיט „אדראטשעניעס" לויט'ן ארטיקעל 35b, וועלכע וואוינען אין 2-טען קאמיסאריאט אויף די אותיות פון A ביז Z.

די אויבענדערמאהנטע דארפען זיך שטעלען פינקטליך 8 א זייגער מיט פערזענליכע דאקומענטען.

לאדזער קרייז.

אין לאקאל אויף פיעטריקאווער 187 דארפען זיך שטעלען די געבוירענע אין 1907 י. פון די גמינעס לודמיעזש און לאגעווניק מיט די פאמיליען-נעמען פון A ביז J.

מארגען — פון זגערזש מיט די פאמיליען-נעמען פון A ביז J.

3. מאי פייערונג.

(ב) היינט אין אווענט, ערב דעם יום-טוב פון 3 מאי וועלען איבער די גאסען אדורכגעהן א צוג מיט מיליטערישע, פאליצייאישע און פייער-לעשער ארקעסטערן.

מארגען אינדערפריה וועלען פארקומען פייערליכע גאטעסדינסטען אין אלע „קאשטשאלען", שוהלען. בייטאג וועט דער וואיעוואדע און גענע-ראל מאלאכאווסקי אויפנעהמען א פאראד פון דעם מיליטער, מיליטערישע פארבערייטונג, פאליציי און פייערלעשער.

נאכמיטאג וועלען אין די קינאס פארקומען אומזיסטע פארשטעלונגען פאר די זעלנער און די ארקעסטערן וועלען שפילען אויף אלע פלעצער.

אין אווענט וועט פארקומען א פייערליכע אקאדעמיע אין זאל פון פילהארמאניע.

(ב) מארגען וועט פארקומען א פייערליכע זי-צונג פון שטאט-ראט מיט'ן אנטייל פון פארשטע-הער פון דער מלוכה'שער מאכט און פון די קול-טור-אינסטיטוציעס.

נאך דער רעדע פון פרעזעס פון שטאט-ראט וועט פארקומען א קאנצערט טייל, מיט'ן אנטייל פון היגע ארטיסטישע קרעפטען.

נאך דער זיצונג וועט מען פייערליך אפגע-בען די ליטערארישע פרעמיע דעם פאעט יוליאן טובים, וועלכען מען האט די פרעמיע בעשטימט.

רעפעראט פון פיעטריקאווער רב אין פילהארמאניע.

אויף דער נעכטיגער אויפנאהמס-זיצונג פון היגען ראבינאט פאר'ן פיעטריקאווער רב, איז בע-שלאסען געווארען ארויסצוגעבען אנ'אויפרוף פון גאנצען ועד הרבנים, צו דער לאדזער יודישער בע-פעלקערונג אונטערצושטיצען די אקציע פאר'ן פער-ענדיגען די לובלינער ישיבה. דעם קומענדיגען זונ-טאג טרעט ארויס הרב שפירא אין פילהארמאניע-זאל מיט א רעפעראט וועגען דער בעדייטונג פון ישיבת חכמי לובלין.

נעכטיגע 1. מאי-פייערונג אין לאדז

די נעכטיגע 1-טער מאי-פייערונג איז א דורך אין אונזער שטאט אומפאזאנט. פון באלד אינדער־פריה האט געהערשט א שטארקע בעוועגונג אין די גאסען. ביז 9 א זייגער האבען די טראמוואיען נישט קורסירט. שפעטער האבען גענומען קורסירען א קליינע צאהל ענצעלנע וואגאנען. די גרעסטע טייל טראמוואי-אנגעשטעלטע זענען צו דער ארבייט נעכטען נישט צוגעטרעטען.

איבערן בנין פון מאגיסטראט און שטאט-ראט האבען געפלאטערט רויטע פעהנער.

אין מאגיסטראט

איז געווען אינגאנצען אומטעטיג די שטאטישע קאסע, די איבעריגע אפטיילונגען זענען געווען טיילווייז טעטיג.

אין די פאבריקען

ווי ווידזעוו, שייבלער און גראהמאן, פאזנאנסקי האט זיך געשטעלט צו דער ארבייט דער גרעסטער טייל ארבייטער. אין די קלענערע פאבריקען האט מען צום גרעסטען טייל נישט געארבייט.

די עלעקטראווניא

האט געארבייט כמעט נארמאל.

אין דער גאזאווניע

האט נישט געארבייט די אינסטאלאציע-אפטיילונג.

אין דער קראנקען קאסע

זענען אלע אפטיילונגען געווען טעטיג, כאטש עס האבען זיך נישט געשטעלט צו דער ארבייט א גרויסע טייל אנגעשטעלטע און פיל דאקטוירים.

ארום 10 א זייגער אינדערפריה זענען אויף שייבלערס מארק שוין געווען פערזאמעלט אלע פארטיי-ארגאניזאציעס, פראפעסיאנעלע פעראיינען מיט זייערע פעהנער און מוזיק-ארקעסטערס. דער גאנצער שייבלערס מארק האט אויסגעזעהן, ווי איין מאסע מענשען איבער וועלכע עס האבען געשוועבט די רויטע פעהנער.

פון באלוטער טייל איז אנגעקומען אנ'אפטיילונג פון דער לעוויצע פ.פ.ס. מיט'ן געזאנג פון דעם אינטערנאציאנאל.

ארום 10 א זייגער האט זיך אנגעהויבען פארמירען דער צוג.

אין אנהויב פון צוג איז געגאנגען די רעפרע-זענטאנץ פון די פאליטישע פארטייען, מאגיסטראט און פראפ. קלאסען. פעראיינען, נאך זיי איז געגאנגען דער צוג פון די

פ. פ. ס.

די מיליץ פון פ.פ.ס. האט ארגאניזירט א שפאליער און דער קאפ פון צוג האט געריהרט אין דער ריכטונג פון גלובנא גאס.

דאס ערשטע איז געגאנגען דער קרייז-קאמיטעט פון פ.פ.ס. בראש מיט'ן פרעזידענט זשעמיענצקי, וויצע-פרעזידענט ראפאלסקי, וויעלינסקי, פארזיצער פון שטאט-ראט האלצגרעבער, סענאטאר קאפטשינסקי, לאווניק איורעבסקי א. אנד. ווייטער דער פעראיין פון פאליטישע ארעסטירטע מיט דער פאהן פון 1903, פערשידענע פעראיינען מיט זייערע פעהנער, טראנספיראנטען און ארקעסטערס.

די דייטשע ארבייטס-פארטיי

האט געפיהרט איהר צוג נאך די פ.פ.ס. בראש פון צוג זענען געגאנגען די דייטשע סאציאליסטישע ראטמענער, רעפוטאטען, נאך זיי זייערע פראפ. פעראיינען מיט פעהנער און טראנספארטען.

נאכ'ן צוג פון די דייטשע סאציאליסטען האט זיך אנגעהויבען דער צוג פון

בונד

אין אנהויב פון צוג זענען געגאנגען די ראט-מענער ליכטענשטיין, מילמאן, פאזנאנסקי, מארגענ-טאלער, די פרנסים זעלמאנאוויטש פערגאמענט א. אנד. נאך זיי די פארטיי-פאהן פון „בונד", די פאהנען פון דער פרויען-ארגאניזאציע „יאף", יוגענט „צוקונפט" און נאכדעם די פאהנען פון צענטראל-ביורא פון די פראפ. פעראיינען און פון איינצעלנע פראפעסיאנעלע פעראיינען (טעקסטיל, האלץ, באלעך-פאקער, בוי, און שטיין עפענטליכע ארבייט) א. אנד. נאכ'ן בונד איז געגאנגען דער צוג פון

די לינקע פועלי ציון

צו ערשט זענען געגאנגען מיט זייערע פאה-נען די „יוגענט" פועלי ציון, יוגענט פראקציע פון נאדעל פעראיין, ספארט פעראיין „שטערן" נאכדעם די פארטיי-רעפרעזענטאנץ, די ראטמענער האלענ-דערסקי, ד"ר שיפמאן און שאפירא און ראזאר ערעלמאן. ווייטער איז געטראגען געווארען די פאהן פון „פועלי ציון" און די פאהנען פון פליישער-ארבייטער פעראיין, טראנספארט-פעראיין, הויזווירט-שאפט-פעראיין, מעטאל, קעלנער, פ.צ. פראקציע און נאדעל-פעראיין, ערנעהרונגס-צוקערווארג.

נאך די לינקע פועלי ציון איז געגאנגען דער צוג פון

די רעכטע פועלי ציון

מיט די פאהנען פון דער פארטיי יוגענט „פרייהייט" און מירן קרייז „קראפט". אינ'ם צוג זענען געטרא-גען געווארען טראנספארענטען מיט יודישע און פוי-לישע אויפשריפטען, צווישען די לאזונגען זענען געווען וועגען א יודישער ש"ל פאר יוגענט, וועגען יוגענט-שוץ געזעץ, רעכט אויף ארבייט, וועגען שול מיט יודיש'ער אונטעריכטס-שפראך אויסגעהאלטען דורך רעג.-קוב"ר א. אנד.

דעם צוג האבען געשלאסען די טראמוואי-ארבייטער מיט זייערע פאהנען און ארקעסטער.

אין מאמענט, ווען דער עק פון צוג האט זיך געפונען לעבען יוליוש-גאס האט די פ.פ.ס.-לינקע וועלכע זענען געשטאנען אין די רייען, און קאמוניס-טען געוואלט זיך איינשליסען אין אלגעמיינעם צוג.

א גרעסערע אפטיילונג פון רייטער און פוס פאליציי האבען דערצו נישט דערלאזט, אפגעשניטען דעמאנסטראנטען פונ'ם אלגעמיינעם צוג און זיי צוריקגעטריבען.

צווישען פובליקום איז ענטשטאנען א געוואל-דיגע פאניק, און מען האט זיך אנגעהויבען צעצוי-לויפען אין די דערנעבענדע טויערען. דערווייל האט פאליציי ווייטער געטריבען די קאמוניסטישע גרופ-פען און צוגענומען ביי זיי 4 פעהנער. די פעהנער-טרעגער און איינינע אנדערע זענען ארעסטירט געווארען. אזוי א טייל פון די קאמוניסטען האבען זיך אויסגעמישט מיט די טראמוואי-אנגעשטעלטע און געגאנגען מיט זיי ווייטער אין צוג, האט די פאליציי זיי שוין נעבען פושעיאזד צוטריבען. גלייכ-צייטיג זענען אבער אהין נאכגעפארען 4 משא-אויטאס מיט פאליציאנטען. נאך די טראמוואי-אר-בייטער איז געגאנגען א קליינע גרופע פון

די אונאפהענגיגע סאציאליסטען

ביים רוג אנגא גאס האבען זיך צום צוג ווי-דער אנגעשלאסען די פעראיינען פון בוי און מע-טאלאוועס. א גרעסערע גרופע פאליציי האט זיי אפגעשניטען דעם צוג און אלעמען פונאנדערגע-טריבען. מ'האט דערביי אפגענומען די פאהן אויך ביי די „אונאפהענגיגע". דר. איינער האט וועגען דעם באלד אינטערווענירט אין דער שטעטי-שער סטאראסטווע. דער לייטער פון דער זיכער-הייטס-אפטיילונג אין דער סטאראסטווע האט ער-קלערט או ס'איז וואהרשיינליך געשעהען א טעות ווייל קיין פעראדרנונג צו שטערען די „אונאפהענ-גיגע" איז נישט ארויסגעגעבען געווארען. דער צוג איז אונגעשטערט געגאנגען דורך דער פעטריקא-ווער גאס. ביים רוג צעגעלניאנע איז פון הויף פעטריקאווער 27 ארויסגעגאנגען א גרופע פא-ליציאנטען און איבערגעשניטען דעם צוג ביי דער גרופע פון צוקערווארג-ארבייטער. ס'איז ענטשטא-נען א מהומה, פיל האבען זיך געלאזט לויפען אינ'ם גערדראנג זענען פיל צוקלאפט געווארען. עס זעהט אויס, אז ס'איז געווען א מיספערשטענדניש די פאליציי האט זיך געלאזט צו די פאהנען פון די צוקערווארג-ארבייטער און טורן-גרופע „קראפט" און די פאהנען צוגענומען, דערווייל זענען צוגעקומען די טראמוואי-ארבייטער, די מהומה איז פאריבער, און דער צוג איז ווייטער געגאנגען די רייהען האבען זיך ביסלעכווייז צוריק אנגעפילט. אין דער וועלכער צייט איז צוליב עפעס א סבה ענטשטאנען א מהומה אינ'ם צוג פון די דייטשע סאציאליסטען, און די הינטערשטע רייהען פון „בונד" און ביי דער פועלי-ציוניסטישער יוגענד; דער עולם וואס איז מאסענווייז געשטאנען אין גאס און אבסערווירט די דעמאנסטראציע האט זיך א לאז געטון לויפען, די דעמאנסטראציע-מיליץ האט אבער גלייך אלעמען בערוהיגט און דער צוג, וועלכער האט זיך אויף א פאר מינוט פערהאלטען נעבען פאלודניאווא און אויך ביים פרייהייטס-פלאץ — איז ווייטער גע-גאנגען.

אויף קאנסטאנטינער גאס, רוג גדאנסקא, ביי דער טורמע, האבען שטארקע אפטיילונגען פאליציי ארומגערינגעלט דעם טורמע-בנין, כדי נישט צוצולאזען נאהענט די דעמאנסטראנטען. אין טורמע איז צו דער צייט אויך פארגעקומען א דע-מאנסטראציע. ארום 11 א זייגער פארמיטאג האט זיך פון אלע פענסטער וואו עס זענען געזעסען די פאליטישע ארעסטירטע דערהערט א כאר-געזאנג פון דעם „אינטערנאציאנאל" און פערשידענע אויס-געשרייען.

דעם שעף פון דער טורמע ה' הילאר בארגיעץ האט זיך איינגעגעבען צוריקצושטעלען די רוה אין טורמע.

וועגען דעם געשעהעניש אין טורמע האט מען באלד מיטגעטיילט דעם פרקוראר מארקאווסקי.

דער צוג האט זיך אפגעשטעלט ביים

קבר פון די געפאלענע פרייהייטס-קעמפער.

אלע פאהנען האט מען צוגעטראגען צום הענק-מאל און דא זענען געהאלטען געווארען רעדעס, אויף צוויי ספעציעל איינגעארדנטע טריבונעס. עס האבען גערעדט: רעפ. קאוואלסקי, רעפ. צערבע, ראטמענער ליכטענשטיין און מילמאן, ראטמ. פר. גראדזשיצקא און לאווניק פורטאל.

די לינקע „פועלי ציון" האבען פארמירט א בעזונדערע רעדנער טריבונע און מיט רעדעס זע-נען ארויסגעטרעטען די ה"ה: מיטעק, אווינגדער, חיים א. אנד. אין צוויי ערטער זענען אויך אויפגע-טראטען קאמוניסטישע רעדנער.

אין שטעטישען טעאטער איז לויט דער איניצ-יאטיווע פון „טור" פארגעקומען אנ'אקאדעמיע אויף וועלכער עס איז ארויסגעטרעטען מיט א רעדע דער וויצע-פרעזידענט ד"ר וויעלונסקי, רעפ. צערבע, ראטמ. ליכטענשטיין (יודיש און פויליש) נאכדעם איז געשפילט געווארען זשעראמסקי'ס דראמע „רוושא"

* * *

די לינקע פ.פ.ס. האבען זיך געווענדעט צו דער שטעטישער סטאראסטווע, אז מ'זאל זיי ערלוי-בען א דעמאנסטראציע. די ביטע איז אפגעווארפען געווארען.

* * *

(—) אויף שייבלערס מארק האט זיך געוואלט פארמירען א קאמוניסטישער צוג. רעפ. ביטנער האט געהאלטען א טראנספאראנט מיט אנ'אויפ-שריפט: מיר פאדערען צו לעגאליזירען די קאמו-ניסטישע פארטיי אין פוילען.

אקאדעמיע פון „פועלי ציון".

די לינקע פועלי ציון" האבען איינגעארדנט א בעזונדערע אקאדעמיע אין לאקאל פון דער גע-זעלשאפט „אווענט-קורסען פאר ארבייטער". דער זאל איז געווען דעקארירט מיט די פארטיי-פאהנען און פאהנען פון די פראפ. פעראיינען מיט רעדעס זענען ארויסגעטרעטען די ראטמענער שאפירא אווינגדור און חיים בראנד. ס'איז אנגענומען גע-ווארען א פראטעסט-רעזאלוציע געגען די אנפאלען אויף ארבייטער, בפרט געגען די געשעהענישען אין ווארשא.

די דראמאטישע סעקציע „יודישע ארבייטער-ביהנע" האט אויפגעפיהרט איינינע איינאקטערס און דעקלאמאציעס. מיט'ן געזאנג פון ארבייטער לידער האט זיך די אקאדעמיע פערענדיגט.

פערד-קאנטראלעם.

היינט, מיטוואך דעם 1-טען מאי 8 א זייגער אינדערפריה אויפ'ן פלאץ רוג נארוטאוויטש און טראמוואיאווא-גאס דארפען ברענגען צו פיהרען די פערד, די פערד-בעזיצער, וועלכע וואוינען אין דריטען פאליציי-קאמיסאריאט און וואס זייערע פא-מיליען-נעמען הויבען זיך אן אויף די אותיות S, T.

היינט — פארלעזונג
פון ד"ר וו. פאלעק וועגען דאן-זשואן.

היינט, 8 א זייגער אינאווענד, וועט ד"ר פאלעק האלטען אין זאל פון דער שטאטישער קונסט-גאלעריע א פארלעזונג וועגען „דאן זשואן". דער בעקאנטער ליטעראטור קענער וועט ארומרעדען די טראגעדיע „דאן-זשואן טענאריא" פון זארילי'ז, וועלכע ווערט איצט געשפילט אין פוילישען טעא-טער און וועט אדורכפיהרען א פאראלעל פון זארילי'ס דאן-זשואן מיט די דאן-זשואן-געשטאלטען וועלכע זענען געשאפען געווארען דורך אנדערע אונים פון דער אייראפעאישער ליטעראטור.

ספארט.

„ווידזעוו" — „סקרא" 2:2
„טור" — „שטערן" 1;2

נעכטען זענען אויפ'ן טוריסטען-פלאץ פארגע-קומען מעטשען צווישען די ארבייטער-ספארט-קלובען „ווידזעוו" לאדז און „סקרא" — ווארשא. דער מעטש האט זיך פערענדיגט 2:2.

דער צווייטער מעטש צווישען „טור" מיט „שטערן" האט זיך פערענדיגט 1:2 לטובת „טור".

מעלדונג
—:0:—

אכטונג לוין וועבער! דאנערשטאג דעם 3 מאי 7 אווענד קומט פאר א פאך-פערזאמלונג אין איי-גענעם לאקאל בושצינער 7. קומט אלע פינקטליך דרינגענד. מיט אכטונג

די פערוואלטונג

פאלקס-אוניווערזיטעט!
ביי דער „קולטור-ליגע"

שבת, דעם 5-טען מאי ה. י. 10 א זייגער פריה קומט פאר א

קאנצערט-לעבעדיג-ווארט!

„זאל - פילהארמאניע"!
נארוטאוויטשא 20.

אויסגעפיהרט דורך די ארטיסטען פון דער „ווילנער טרופע": מרים ארלעסקא, י. ווייסליץ און ר. קאמיען. אין פראגראם: 1) אקט פון לייוויק'ס „גולם" אויסגעפ. דורך ארלעסקא, ווייסליץ און קאמיען. „ס'ברענט" איינאקטער פון י. ל. פרץ, א גלגול פון א נגון פון י. ל. פרץ, יודישער קאזאק פון ש. אש, ס'אליגען - שלום עליכם, אויסגעפיהרט דורך ווייסליץ און קאמיען. א רייה קינסטלערישע רעציטאציעס פון פערשידענע פאעטישע ווערק פיהרט אויס די טאלאנטפולע ארטיסטין מרים ארלעסקא. פאר'ן אנהויב פון קאנצערט איינלייטונגס-ווארט פון ב. ווירואווסקי
א. ד. ט. „פרץ - לייוויק". בילעטען פון 50 גר. ביז 2.50 שוין צו בעקומען אין פילהארמאניע-קאסע.

דער אייביגער מאַי.

צו דער היינטיגער יובל-פייערונג פון יצחק קאַצענעלסאָן.

— פינף און-צוואַנציג יאָהר ליטעראַרישע אַר· בייט פון יצחק קאַצענעלסאָן — טאָ ווי אַלט איז ער דער, יצחק?

יאָ, טאַקי פינף·און·צוואַנציג יאָהר, אָבער די פראַגע איז אין דעם פאַל נישט ריכטיג אַוועקגע· שטעלט:

נישט, ווי אַלט איז ער דאַרף זיין, נאָר — ווי יונג?

עס איז דאָ אין יצחק קאַצענעלסאָן אַזאַ קאָס· מישע יוגענד·קראַפט (נישט קאָסמעטישע!) וואָס לייטערט זיין בליק אויף פאָרם און אינהאַלט, וואָס האַלט אין איין שטייגערן און וואַקסען, וואָס שפּאַרט אָן אין געהיימנישפולער ווייטקייט פון מיס·

טעריע, און — באַהענטקייט פון אונזער טאָג-טעג· ליכען לעבען!

ס'וואַקסט דאָס קינד, ווערט מגולגל אין אַ יונגלינג און וואַקסט, ווערט פערוואַנדעלט אין אַ מאַן, און דאָס וואַקסען שטעלט זיך אָב.

דאַכט זיך, דער טרויעריגסטער מאָמענט איז עס אין לעבען, ווען דער פּראָצעס פון וואַקסען הערט אויף, ווען די שלאַנקקייט פון גוף ווערט גע· בראָכען, ווען דער נאַקען — געבויגען.

מיט דעם פּראָצעס פון שעפערישקייט ביי אַזאַ דיכטער, ווי אונזער יצחק קאַצענעלסאָן איז עס לחלוטין אַנדערש, און עס קלעבט זיך אַזוי נישט צו איהם די לאַסט פון פינף·און·צוואַנציג יאָהר לי· טעראַרישע פרייד און לייד.

— טאָ, ווי יונג איז ער, דער יצחק קאַצענעל· סאָן, וואָס זיין דיכטערישער כאַראַקטער, געמיט, ליניע איז איין פינף·און·צוואַנציג·יאָהריגער נישט· איבערגעריסענער בונטער צושמייכעלטער מאַי מיט מילדער פריהלינג·זון און אויפרייס·שטורעם — מיין שטענדיגער אויפבליה פון היימישען שמע-קענדיגען קאַרשען-בוים און הייסען בילדערנעם מילגרוים פון אונזער מזרח?!

געבענשט איז אַזאַ בליהעכץ, אַזאַ בר-מצוה צו 13 און צו 33...

געבענשט איז דער דיכטער, וואָס די בלוי· קייט פון אייביגער מאַי פון מזרח-הימעל פערלאָזט נישט זיינע אויגען!

*

די גבול'ן פון ליטאָ און די גרעניצען פון ארץ-ישראל!

איך נעהם זיך נישט אונטער צו זאָגען, וואָס איז איהם נעהענטער, וואָס איז מעהר צום האַרצען, אונזער לאָדזשער דיכטער, יצחק קאַצענעל· סאָנען.

זיין געזונטער סאַנטימענט פון אַ ליריקער, ראָמאַנטיקער, מיסטיקער ווערט בשפע שעפעריש אין אַלע גרעניצען פון דער גאָר'ער וועלט, אָדער ריכטיגער — בכל תפוצות ישראל.

זינגט ער טאַקי אויפ'ן אינטערנאַציאָ· נאַלען ים זיין אייגען יודיש ליד, וואָס טראָגט שטענדיג זיין אייגענעם חותם, זיין בלויע קלאָהרקייט און דעם פּערל-גלאַנץ פון אַ טרעהר —

ויצחק יצחק — און יצחק האָט אויפגעלאַכט.

דער נאָמען אַליין איז דאָך דאָס געבענשטע געפיהל פון מענש. די וואונדערליכע תנועה פון שמייכעל, וואָס אונטערשיידט דעם מענש פון דעם אַנדערען בעל החיים.

און יצחק קאַצענעלסאָנס פריילִיכער, צי אומעטיקער, צי גאָר סודות'דיגער שמייכעל — דער שמייכעל פון זיין וואָרט איז איטלעך מאָל און שטענדיג פערצויגען מיט דעם גלאַנץ און — מאַט· קייט פון אַ טרעהר.

נישטאָ דאָך קיין שענערערע זאַך, ווי אַ קינד, וואָס געוויין-טרעהרען קייקלען זיך איהם נאָך פון די אויגען, און ער צולאַכט זיך פלוצים ביז אַבסאָ· לוטער ליכטיגקייט און העל-זעהעוודיגקייט!

אָדער —

נאָך אַ גוס-רעגען אין מאַי, ווען די טראָפּענס ווערען פלוצים — דימענטען, צעשפליטערטע זונען, און די בלויקייט בעקומט דעם אָרעאָל, די קרוין פון רעגענבויגען.

*

האָב קיין עגמת נישט, ליבער ברודער יצחק: דער יובילעאום וועט אויך אַדורך (ס'איז אַ פּאַס· פּאָרט זאַך!)

הכל הבל וגם יובל הבל...

אָבער דערפאַר וועט דאָך פאַר אונז בלייבען דיין אייביקער בלוי-אויגיקער מאַי!

משה בראָדערזאָן.

היינט — פייערליכע אַקאַדעמיע

לכבוד יצחק קאַצענעלסאָן.

דאָס גאַנצע יודיש-דענקענדע און יודיש-פּיה· לענדע לאָדז וועט היינט בעגריסען דעם דיכטער יצחק קאַצענעלסאָן צו דעם 25-יעהריגען יובילעאום פון זיין ליטעראַרישער טעטיגקייט. יצחק קאַצע נעלסאָן איז דער נאָמען, וואָס איז בעקאַנט יעדען איינציגען וואָס האָט זיך ווען עס איז אינטערעסירט און געלייענט אַ יודיש בוך, וועלכער האָט פער· שטענדיש פאַר אַ יודיש ליד. וועלכער ווייסט וואָס עס איז ליטעראַטור פאַר קינדער. דעריבער איז דער יובל פון קאַצענעלסאָנען די פּאָפּולער· סטע ליטעראַרישע געשעהעניש וואָס ס'איז ווען פאָרגעקומען ביי אונז אין שטאָדט. דעריבער גריי· טען זיך זיינע פריינד און פערעהרער איהם צו בע· גריסען און ווינשען אריכת ימים פון פרוכטבאַרער אַרבייט.

אַ חוץ דעם ליטעראַרישען יובל פייערט קאַ· צענעלסאָן אויך אַ יובל פון זיין פעדאַגאָגישער טעטיגקייט, קאַצענעלסאָן שמ'ט און מיט רעכט אַלס איינער פון די בעסטע יודישע פעדאַגאָגען און זיי· נע ערציהונגס·אַנשטאַלטען האָבען שטענדיג געהאַט דעם גרעסטען ערפאָלג ביי די יודיש-נאַציאָנאַלע עלעמענטען, וועלכע וועלען איהם אויך היינט בע· גריסען.

די היינטיגע פייערליכע אַקאַדעמיע לכבוד קאַצענעלסאָנען וועט זיך פערוואַנדלען אין אַ דע· מאָנסטראַציע פון דער יודישער אינטעליגענץ פאַר דער יודישער און העברעאישער ליטעראַטור.

—:0:—

דער איבעראַל-בעוואוסטער ערשטקלאַסיגער
פּענסיאָנאַט
עלבינגער, קלאַס
(וויעוויורטשין) ווילע מעסנער, אין וואַלד
איז שוין ערעפענט.
בעמערקונג: גענויע אינפאָרמאַציעס ערטיילט דער אינהאָבער ביז פריי· טאָג, דעם 4·טען מאַי, טעגליך פון 4 ביז 6 נאָכמיטאָג
קאַמיעננאַ 1 (צווייטער טויער) ביי עפּשטיין.

אויפרוף פון ועד הרבנים אין לאָדז

וועגען תורה-צענטראַלע: „ישיבת חכמי לובלין"

קול קורא מועד הרבנים בלאָדז, על דבר „ישיבת חכמי לובלין".

בא חכם לגבולנו רב גאון וגדול הר' מאיר שפירא שליט"א האבד"ק פיעטרקוב כשמו כן הוא מאיר עיני חכמים. זה איזה שנים שהעיר השי"ת את רוחו להחזיר עטרה ליושנה לחזור ולבנות מוסדות התורה שיסדו תקיפי קדמאי מאורי הגולה במדינת פולין לפני ארבע מאות שנה בערך הגאונים בימים ההם קבעו מרכז התורה בעיר לובלין ומשם יצאה תורה והוראה לכל ישראל. מפרשי התלמוד והפוסקים שעשו התורה כשלחן· ערוך, ותלמידיהם כיוצא בהם גדלו והרביצו תורה לכל המדינה בכל עיר ועיר. ומפני תוקף הגלות אמנם, כמעט נשתכחה חמדת ישראל עד שבא ר"מ וקרא בקול גדול להניח אבן פינה במקום הקדש אבן שתי' שממנה הושתת העולם לחזור ולבנות חרבותי' לקבוע ישיבה לכל מדינת פולין בשם „ישיבת חכמי לובלין".

הרעיון הזה הרנין לב כל ישראל אבל פחדו לרגל ההוצאות של הבנין הגדול הנדמה כהר. אולם ר"מ עוקר הרים ומסר גופו ונפשו להיות נודד ממקומו בטלטולא דגברא למקומות הרחוקים וקיים בעצמו „אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה'". והנה הכל רואים כי הוא גברא דמארי' סייעי', כי הוציא הדבר מכח אל הפועל לבנות מקדש מעט בית גדול וגורא להחזיק תלמידים לאלפים. — וכמו שמרכז התורה זה נתיסד במדינתנו אז לפני ארבע מאות שנה טרם נתהלק בית·ישראל למפלגות כן חרת גם היום על דגלו לכל בחירי חמד לומדי תורה שיבו בנים לגבולכם ות"ח מרבים שלום בעולם.

ועתה נקרא אליכם אנשי עירנו הנודעים מעולם לחובבי תורה ונדיבי לב התעוררו בהתעוררות רבה לעשות צדקה וחסד ביד רחבה עתה לעת הגמר ולגמור הבית הגדול הזה בית שיגדלו בו תורה ויראה והמצוה נקראת על מי שגומרה, צדקתכם תעמוד לעד ושכרכם הרבה מאד, עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר להתברך בעושר.

החותם בתורה רבה והחזקת טובה להגאון הנ"ל שהוא שליחא דרחמנא להרביץ תורה בישראל.

ובאעה"ח י"א אייר לסדר גדבותיכם אשר תתנו לה', תרפ"ח.

אין אונזער שטאָט איז געקומען אַ חשוב'ער גאַסט, דער גרויסער גאון הרב ר' מאיר שפירא שליט"א, דער פּיעטרקאָווער רב און אַזוי ווי זיין נאָמען איז אויך זיין גרויסע אויפגאַבע, צו בע· לייכטען דאָס יודענטום מיט תורה און חכמה. אַ פאָר יאָהר זענען שוין אַדורך זינט השי"ת האָט איהם מזכה געווען מיט'ן הייליגען געדאַנק, מחזיר צו זיין עטרה ליושנה, אונזער גרויסער גאַסט איז דאָן צוגעטרעטען צום ווידערבוי פון די מוסדות התורה, וועלכע ס'האָבען נאָך געגרינדעט די גדולי ישראל זצ"ל מיט 400 יאָהר צוריק. די גאונים אין יענער צייט, האָבען בעשטימט אַלס תורה-צענטער, די היסטאָרישע שטאָט לובלין און פון דאָרט איז די תורה פערשפּרייט געוואָרען פאַר'ן גאַנצען כלל ישראל. די מפרשי התלמוד און גדולי הפוסקים האָבען דורכ'ן לובלינער מרכז התורה, ערצויגען גאַנצע דורות תלמידי חכמים, וועלכע זענען געווען די מנהיגים פון יודישע קהלות איבער'ן גאַנצען לאַנד.

לאַנגע יאָהרען אָבער איז צוליב פערשידענע סבות דאָזעלבע אָרט געווען חרוב ומוחרב, און דעם קול תורה האָט מען צעהנדליגער יאָהרען אין אַמאָליגען מקום תורה, מעהר נישט געהערט.

צום גליק טאַקי, איז געקומען דער פיעטריקאָ· ווער גאון, און אָנגעהויבען מעהר זיין דאָס פּוילי· שע יודענטום אויפצובויען אין דעם היסטאָרישען לובלין אַ געשיכטליך מאָנומענטאַל תורה ווערק א.נ. „ישיבת הכמי לובלין", וואו ס'זאָלען נתחנך ווערען תלמידי חכמים, גאונים, אַלס צוקונפטיגע מנהיגי העדה פאַר די יודישע קהלות.

דער געדאַנק פון אַזאַ ריזיג געוואָגטער אונ· טערנעהמונג האָט אָבער מכתחילה אָנגעוואָרפען אַ פּחד און ביים לעגען דעם גרונדשטיין איז מען גע· ווען פעסימיסטיש אין אַ גוטען אויסגאַנג פונ'ם געפּלאַנטען בנין.

איצט ענדליך, אַ דאַנק דעם אונגעהויערן מסירות הנפש פונ'ס פיעטריקאָווער גאון, וועלכער רוהט נישט טאָג און נאַכט און האָט געוואַנדערט אין די ווייטסטע לענדער און טאַקע אַליין מקיים געווען: „מיינע אויגען וועל איך קיין שלאָף נישט צולאָזען ביז פאַר גאָט'ס תורה וועל איך געפינען אַ מקום מנוחה" — איז שוין געלונגען דעם מקדש·מעט אויפ· צובויען, און אָט שטעהט שוין דאָס ריזיגע הויז, וועלכעס וועט בקרוב עפענען זיינע טירען פאַר טויזענדער תלמידים, און שוין נאָהענט איז דער טאָג, ווען אַזוי ווי מיט פירהונדערט יאָהר צוריק, איידער דאָס יודישע פאָלק איז נאָך געווען צוברעקעלט אויף פּאַרטייען איז לובלין געווען אַ תורה צענטער פאַר'ן גאַנצען יודענטום, וועט אויך איצט אויף דער פאָהן פון „ישיבה חכמי לובלין" זיין אויסגעקריצט די לאָזונג אָפען צו זיין פאַר אַלע בחורי·חמד, וואָס ווילען זיך ווידמען דעם למוד התורה און — תלמידי חכמים מצהרען דעם שלום אין דער יודישער וועלט!

דעריבער רופען מיר אייך, אַלע לאָדזער יודען, וואָס איהר שמ'ט פון אייביג אָן אַלס ליבהאָ· בער פון תוהל און נדיבי לב. ערוואַכט אַליין און זייט מעורר יעדען יוד מיט אַ ברייטער האַנד צו העלפען אין דער גרויסער מצוה, שוין ענדליך גומר צו זיין דאָס גרויסע הויז פאַר תורה און יראה און — די מצוה וועט גערופען ווערען אויפ'ן נאָמען פון די, וואָס פערענדיגען, און דער דאָזיגער זכות וועט זיי אייביג ביישטעהן אין דער שכר איז גרויס — „אַ לעבעדיגער בוים איז די תורה פאַר די וואָס דערהאַלטען זי, און איהרע אונטערשטיצער זענען גליקליך", געבענשט צו ווערען מיט עשירות.

מיר חתמ'נען מיט פיל דאַנקבאַרקייט און מיר זאָגען מחזיק טובה דעם גרויסען גאון אַלס שליחא דרחמנא מרביץ צו זיין ביים יודישען פאָלק.

ועד הרבנים פה לאָדז.

(—) ליבוש ראָזענבערג,	(—) מרדכי ניסן קרול
(—) משה דוד דאָמב	(—) פינחס וויינזאַפט
(—) משה מנחם סג"ל	(—) אברהם ישעי' יוסטמאַן
(—) יוסף פיינער	(—) ישראל פרידעל

בלוטיגער 1. מאַי אין וואַרשאַ.

(ענדע פון דער 1-טער זייט).

טעט פון די לינקע פועלי ציון אָפּגעהאַלטען אַ דרינ־ גענדע זיצונג און בעשלאָסען אויפצופאָדערען די פועלי ציוניסטישע פראַקציע אין שט.־ראַט אויף דער נעהנסטער זיצונג פון שטאָט־ראַט אַריינצו־ טראָגען אַן אינטערפּעלאַציע, איינצואָרדנען אַ פּראָ־ טעסט־מיטינג, און צונויפזאַמלען די מאַטעריאַלען, וועלכע זאָלען צוזאַמען מיט די פאָטאָגראַפיעס פון די פערוואונדעטע און צושלאָגענע צוגעשטעלט ווערען אַלע לינקע סיים־פראַקציעס.

ווייטער איז בעשלאָסען געוואָרען אָנצוהייבען אַ זאַמלונג לטובת די פערוואונדעטע, וואָס ווע־ לען חדשים לאַנג זיין אומפעהיג צו אַרבייט, צווי־ שען די געלייטענע זענען דאָ אַרבייטער מיט צובראָ־ כענע הענט, איינינע האָבען בעקומען בלוט־שטיר־ צען א. אַז. וו.

די מאַי־אַקאַדעמיעס אין „אונזער היים" אויף קאַרמעליצקאַ 23 און אויף דלוגאַ 50 האָבען זיך פערוואַנדעלט אין גרויסע פּראָטעסט־פערזאַמלונגען.

ביי די רעכטע פועלי-ציון

די דעמאָנסטראַציע פון די רעכטע פ. צ. איז אַדורך אָהן שטערונגען און איז אַרויס פון דזיקע 11 צום מוראַנאָווער פּלאַץ. דאָ האָבען גערעדט עטליכע רעדנער. ווען ס'זענען אָנגעקומען די לינקע פּ. צ., זענען די רעכטע אַוועק. אַן אָנער איז אין לאָקאַל אויף שווענטע יערסקע פאָרגעקומען אַנ־ אַקאַדעמיע.

די צאָהל אַרעסטירטע

אין משך פון טאָג זענען אַרעסטירט געוואָרען אַנ'ערך 500 פערזאָן. מ'האָט די אַרעסטירטע באַלד גענומען אויפ'ן פערהער און בעשלאָסען אָנגעהויבען אַרויסצולאָזען, אַזוי אַז אַרעסטירט וועלען בלייבען עטליכע און צוואַנציג פערזאָן.

אבקלאַנגען.

די קאָמוניסטען האָבען אַרויסגעלאָזט אַ קאָ־ מוניקאַט וועגען די געשעהענישען. זיי שרייבען, אַז ס'איז נישט געווען קיין געשלעג צווישען אַרבייט־ טער, נאָר אָנפאַלען אויף יודען.

די פ.פּ.ס. ערקלערען, אַז די געשעהענישען זענען אַ רעזולטאַט פון פּראָוואָקאַציע.

דאָלאַרובקע

נעכטיגע ציהונג.

וואַרשאַ, 1 (טעלעפאָניש). ביי דער נעכטי· גער ציהונג פון דער דאָלאַרובקע האָבען געוואו· נען פאָלגענדע נומערען:

8000 דאָלאַר אויף נומער 434104.

3000 דאָלאַר — 853902.

1000 דאָלאַר — 805704 222581 141875 956161 288311.

500 דאָלאַר — 589397 224632 482171 775660 440034 836316 715029 401171 165645 142081.

100 דאָלאַר — 376694 295318 003858 841920 979534 079472 111936 941808 020280 711403 937053 667608 468891 536486 972129 983170 857823 604656 839741 225250 187395 923725 041357 375250 865070 193986 323589 046416 514854 618797 146466 251031 480338 592442 888980 004508 426647 005607 464318 681785.

א בריף אין רעדאַקציע

וועגן די מיסיאָנערען און וועגן א לעזע־זאַל.

געערטער ה׳ רעדאַקטאָר!

מיר בעטען אייך אָפּצודריקען די פאָלגענדע שורות, פאַר וועלכע מיר דאַנקען אייך פאָרויס:

ווי בעוואוסט, האָבען די מיסיאָנערען, לעצטענס אָנגעהויבען אין אונזער שטאָט א אינטענסיווע טעטיגקייט. צו דעם צוועק האָבען זיי אין גרויסע ליכטיגע צימערען, געעפענט א לעזע־זאַל, וואו הין עס שטראָמען, טאָג־טעגליך הונדערטער יודישע יוגנטלייט, מיט דעם איינציגען צוועק צו קאָנען לעזען א צייטונג אָדער א ביכעל. אויף אזא אופן, ווערען די דאָזיגע יוגנטלייט אריינגעשלעפּט אין די נעץ פון די מיסיאָנערען. און די לעצטע נוצען אויס די בעזוכער דערמיט, וואָס זיי האַלטען פאַר זיי, זייערע בעקאַנטע דרשות אין וועלכע עס פליסט א שנאה צו אַלץ וואָס איז יודיש קייט

מיר פרעגען דעריבער ביי די יודישע עפענטליכקייט פון אונזער שטאָדט: צי קאָן דאָס יודישע לאָדזש נישט אויסהאַלטען אַנ׳אייגענעם לעזע־זאַל? און צי מוז טאַקי דער יודישער בחור אָדער מיידעל, וואָס וויל אין א פרייער שעה אריינקוקען אין א צייטונג, אָדער אין א ביכעל, אָנקומען צו די מיסיאָנערען?

אין נאָמען פון א גרופּע בעזוכער פון מיסיאָנערישען לעזע־זאַל

י. דימאַנט, ל. גרין.

פון „מטשאַרי”.

דער פילם „ווען א מאַנספּערשוין מוז שווייגען” הויבט זיך אָן זעהר דראַמאַטיש, שיער נישט טראַגיש, נאָר וואָס ווייטער עס ענטוויקעלט זיך די אַקציע, ווערט אַלץ הייטערער און דער סוף איז גאָר א פאַרס־אַרטיגער: דער רעזשיסער האָט זיך נישט בעגנוגענט מיט איין פּאָר׳ל, וואָס דאַרף געהן צו דער חופּה, נאָר ער מאַכט א חופּה אַלע פּערסאָנאַזשען. דער געדאַנק פון דעם פילם איז: א מאַן מוז שווייגען, דאָס איז זיין עהרען פליכט דעמאָלט, ווען עס האַנדעלט זיך וועגען דער עהרע פון א פרוי.

אין דעם פילם שפּילען עטליכע אויסגעצייכענטע אַרטיסטען, ווי מאַרטשעלאַ אַלבאַני, וויוויען גיבסאָן, ברונא קאַסטנער און דזשעק טרעוואָרי.

אַ קלאַס וואָס לעבט פון פּראָצענט

(ענדע פון דער 3־טער זייט)

האָט גענומען פינאַנצירען די גרעסטע אונטערנעהמונגען איבער דער גאַנצער וועלט, וואו ענגלישער קאַפּיטאַל איז נישט אינוועסטירט. די אינוועסטיציעס ברענגען איצט פּראָצענטער און פון די פּראָצענטער לעבען עס איצט אין רחבות און אין רייכקייט הונדערטער טויזענדער ענגלישע פאַמיליעס. אין אַנדערע ווערטער, דאָס געלד, וואָס פיל ענגלענדער גיבען איצט אויס, קומט נישט פון ענגלאַנד גופא, נאָר פון דרויסען. דאָס לאַנד גופא לעבט טאַקע איבער א גרויסען קריזיס און פּראָדוצירט ווייניג נייע רייכטימער. ענגלאַנד האָט אָבער פאַר דעם פריגאַנגענעם יאָרהונדערט אָנגעקליבען אַזוי פיל רייכטום, אַז זי קען לעבען אָהן זאָרג פון דער הכנסה פון די פריהערדיגע קאַפּיטאַלען. קיין נייע רייכטימער שאַפט מען טאַקע איצט נישט פיל, מען איז אָבער ראָך גאַנץ ווייט פון אָרעמקייט, ווייל מען האָט גרויסע רייכע רעזערווען פון אַמאָל.

איך בין נישט קיין עקאָנאָמיסט און איך ווייס נישט, אויף ווי ווייט אַזאַ מין צושטאַנד איז געזונט פאַר אַ פאָלק צי נישט. די „ניישאָן”, וועמעס רעדאַקטאָר קעינס, איז איינער פון די גרעסטע עקאָנאָמיסטען אין דער וועלט, האַלט, אַז דאָס איז גאָר נישט קיין אומגליק. ענגלאַנד עסט נישט אויף איהרע אָנגעקליבענע קאַפּיטאַלען, נאָר די פּראָצענטער פון די קאַפּיטאַלע און דאָס קען גאָר נישט שאַדען. אַ פאָלק, ווי אַ מענש, קען נישט שטענדיג האַלטען אין איין פּראָדוצירען נייע רייכטימער. עס מעג זיך אָפּרוהען אַביסעל. יערענפאַלס איז דאָס אָבער אַ ריין־עקאָנאָמישע פראַגע, וועלכע קען האָבען אַנ׳אינטערעס בלויז פאַר ספּעציאַליסטען. פאַר אונז איז די דערשיינונג אינטערעסאַנט בלויז אַלס פאַקט, וועלכער ערקלערט פיל, וואָס איז נישט פערשטענדליך אין ענגלאַנד.

עס ערקלערט פון וואַנען עס נעמען זיך די מיליאָנען, וועלכע ווערען אויסגעגעבען אין ענגלאַנד אויף לוקסוסען. עס ערקלערט דאָס גאַנץ רייכע און שיינע לעבען פון דעם ענגלישען מיטעל־קלאַס אין אַ צייט, ווען די איצטיגע פערדינסטען פון אָט דעם קלאַס זענען אין אַלגעמיין זייער קליין. עס דערקלערט אויך פאַרוואָס ענגלאַנד אַלס מלוכה איז אַזוי פעראינטערעסירט צו האָבען אַנ׳איינפלוס אין אויסלענדישע לענדער בעזונדערס אין אַזיע, דרום־אַמעריקע און אַפריקע, אין די אַלע לענדער ליגט אינוועסטירט ענגלישער קאַפּיטאַל און אַ גרויסער טייל פון דער איצטיגער ענגלישער חיונה.

עס ווערט אויך פערשטענדליכער נאָך אַנ׳ערשיינונג, וועלכע וואַרפט זיך אַ פרעמדען אין די אויגען אין ענגלאַנד. דאָס איז דער גרויסער טייל, וועלכען די בערזע פערנעהמט איצט אין ענגלישען לעבען. די בערזע איז איצט פּאָפּולער איבער דער גאַנצער וועלט, אין ענגלאַנד איז אָבער דער אינטערעס נאָך אַנ׳אַנדערער. דאָ „שפּילט” מען נישט פיל אויף דער בערזע. מען אינטערעסירט. די בערזע איז נישט אַ פּלאַץ צום שפּילען, נאָר אַ קוואַל פון פּרנסה, וועלכער ווערט וויסענשאַפטליך שטודירט. הונדערטער טויזענדער לעבען איצט פון דער בערזע ווי אַמאָל פון דער פאַבריק. אין דעם פערגאַנגענעם יאָהרהונדערט איז פראַנקרייך געווען דאָס לאַנד פון „רענטיערס”. פאַר דער מלחמה האָט זיך דייטשלאַנד גענומען שטייגען אויף דעם, נאָר די מלחמה און נאָכדעם די אינפלאַציע האָבען איינגאַנצען רואינירט דעם דייטשען מיטעל־קלאַס. ער האָט איצט נישט וואָס צו אינוועסטירען. ער מוז פּראָדוצירען נייע רייכטימער. דער פּלאַץ פון דעם „רענטיער” אין דער וועלט האָט איצט פערנומען דער ענגלישער מיטעל־קלאַס. ער לעבט איצט גרעסטענטיילס פון זיינע פּראָצענטען אפשר ווי קיין פאָלק האָט נישט געלעבט ביז איצט. עס איז נישט איבערגעטריבען צו זאָגען, אַז עס עקזיסטירט נישט קיין פיל מיטעל־קלאַס־פאַמיליען אין ענגלאַנד, וועלכע שטוקעווען נישט אויס זייערע איצטיגע פערדינסטען מיט פּראָצענטען פון אַלטע אינוועסטיציעס. אַ גאָר גרויסער טייל לעבט איינגאַנצען פון פּראָצענט. פשוט גערערט מיינט עס, אַז ענגלאַנד איז איצט געוואָרען אַ פאָלק פון פּראָצענטניקעס.

פון ערשטען קוק מאַכט עס אַ שווערען איינדרוק. אַ פאָלק פון פּראָצענטניקעס! עס קלינגט מיאוס, קליינליך, פּאַראַזיטיש, אַפילו נישט מאָראַליש. אין דער אמת׳ן איז אָבער דער קלאַנג פיל מיאוסער פון פאַקט. די אַלע ענגלישע „פּראָצענטניקעס” בעקומען פאַר זייער געלד דריי אָדער 4 פּראָצענט אַ יאָהר, ד.ה. ריכטיג אַזוי פיל פּראָצענט ווי מען צאָהלט אין גרויסע בענק, אָדער פאַר רעגירונגס־אַקציעס. כמעט יעדער אַרבייטער אין אַמעריקאַ איז אַזאַ מין „פּראָצענטניק”. אין אַלגעמיין האָט דאָס וואָרט פּראָצענט אַ מיאוס׳ערן קלאַנג ביי יודען ווי ביי אַנדערע פעלקער (עס וואָלט אינטערעסאַנט געווען פאַר יודישע היסטאָריקער פעסטצושטעלען די סיבה). דאָ פאַלט גאָר קיינעם נישט איין זיך אָפּצושטעלען אויף דער עטישער זייט פון דער פראַגע. אַפילו די היגע סאָציאַליסטישע פּאַרטיי און אַלע פּריידיגאָנען שטעלען זיך נישט אָפּ צו חקירהן און אינוועסטירען זייער געלד און זוכען צו בעקומען וואָס אַ גרעסערען פּראָצענט.

פונדעסטוועגען איז אָבער די דערשיינונג גופא, וואָס אַ גאַנצער קלאַס אין לאַנד לעבט איצט גרעסטענטייל פון פּראָצענט גאָרנישט קיין פרעהליכע און זי פערשאַפט פיל זאָרג אין ענגלאַנד. ערשטענס קענען דאָך נישט אַלע עלעמענטען פון פאָלק האָבען געגוג קאַפּיטאַל צו אינוועסטירען. די גרויסע מאַסען אַרבייטער קענען נישט דערוואַרטען קיין פּראָצענט און זיי לעבען דערום דורך אַ שווערע צייט: ווי זיי וואָלטען פיליכט געהאַט אונטער אַנדערע אומשטענדען. שכירות אין ענגלאַנד זענען שטאַרק אַראָגעטערגעדריקט, דאָך איז דער סטאַנדאַרד פון לעבען אין לאַנד נישט פיל נידעריגער ווי געווען. דערהויפּט דערפאַר ווייל דער מיטעל־קלאַס האַלט אויף דעם העכערען סטאַנדאַרד דורך זיין אַנדערען קוואַל פון הכנסה. דער אַרבייטער, וועלכער האָט נישט אַזאַ ספּעציעלע הכנסה, מוז מיט זיינע קלענערע שכירות נאָכלויפען אַ העכערען אַרט לעבען, וואָס איז נישט פאַר זיינע כוחות, אין אַ לאַנד, וואו אַלע קלאַסען זענען אָרעמער, ווי צ״ב אין דייטשלאַנד, איז דאָס אַלגעמיינע לעבען ביליגער: מען קען קריגען אַ ביליגערען מאָלצייט אין אַ רעסטאָראַן, פאַר אַ פּאָר סענט קען מען אָפּזיצען אין דייטשלאַנד אָדער אין פראַנקרייך אַ גאַנצען אָוונט אין אַ קאַפּע־הויז, אין אַ קינאָ, אָדער אין אַ טעאַטער. אַלץ איז ביליגער, אין ענגלאַנד אָבער פּאַסט זיך דאָס לעבען צו צום מיטעל־קלאַס, וועלכער קאָן צאָהלען בעסער צוליב זיינע אינוועסטיציעס און די אָרימע מענשען מוזען ליידען דורכדעם.

אויסער דעם איז דאָס לעבען פון פּראָצענטער גאָר נישט אַזאַ גוט און פרעהליך לעבען ווי עס דוכט זיך. עס איז נישט קיין שפּאַנענדיג לעבען, אויב אַפילו עס איז נישט אָרעם. אַ פאָלק וואָס ציהט זיך צוריק צו לעבען פון זיינע פּראָצענטער איז אַזוי ווי אַנ׳אַלטער מאַן, וועלכער „רעטאירט” פון געשעפט. ער קען אפשר האָבען גענוג צולעבען, נאָר גליקליך איז ער נישט. קיין צוקונפט האָט ער נישט מעהר, דער געזונטער נאָרמאַלער צושטאַנד פאַר אַ פאָלק איז צו שאַפען נייע רייכטימער, נישט לעבען אויפ׳ן אַלטען.

דאָס איז די אורזאַכע פאַרוואָס די איצטיגע „פּראָספּעריטי” אין ענגלאַנד איז נאָר נישט קיין פרעהליכע דערשיינונג, עס איז נישט מעהר ווי אַנ׳אָפּשפּיגלונג פון דער פערגאַנגענהייט, אַנ׳איבערבלייבעניש פון אַמאָל. קיין סכנה איז עס נישט אויב עס וועט אָנהאַלטען אַ קורצע צייט. אויף אייביג אָבער צו פערבלייבען אַ פאָלק פון פּראָצענטניקעס וואָלט פאַר ענגלאַנד געווען אַנ׳אמת׳ער אומגליק.

וויליאַם צוקערמאַן.

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אויערען־, נאָז־, האַלז־ און לונגען־קראַנקה.

קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.

צופּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. עמט אויך אָן אין לעמשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3.

פון יודישע שטעדט און שטעטלעך

א משומד א מיסיאָנער ווערט משוגע...

צווישען די חסידים אין גאַליציען טוט זיך מעשים צוליב׳ן גרויסען מופת, וואָס דער באַבאָווער צדיק האָט בעוויזען.

— ס׳איז אויסגעגאַן — זאָגען יודען. — מ׳זעהט בעשיינפערליך.

וואָס איז געשעהן? — אַזאַ מין געשיכטע.

אין לעמבערג איז געווען אַ בחור אַנ׳עלוי מיט׳ן נאָמען אפרים שפּאַלטער, וואָס זיין נאָמען האָט געקלונגען איבער גאַנץ גאַליציען, פון סטרי ביז פּיטשאַטש און פון היזנער ביז קאָלאָמעע און נאָך ווייטער. וואָרום דער אפרים איז געווען דער גרויסער למדן, וואָס האָט געשיט מיט תורה ווי פון אַ לעכערדיגען זאַק, הייסט איז ער אַ מיוחס אַ גרויסער, שטאַמט פון דור דורות רבנים און גוטע־יודען. פרומע יודען האָבען זיך נאָר געוואונשען, צו כאַפּען אַזאַ בחור פאַר אַנ׳איידעם, אַריינגעהמען זיך אַ „צירונג” אין שטוב אַריין און זיך פערזיכערען מיט דריי הונדערט און צעהן וועלטען אויף יענער וועלט, אַז מען וועט עס דערלעבען.

מאַכט זיך אַ מעשה, אַז די מיסיאָנערען אין לעמבערג וואַרפען אָנ׳אויג אויף דעם בחור דעם עלוי און הויבען זיך אָן דרעהען אַרום איהם. צו־ערשט שיקט מען איהם אונטער חברה־לייט, וואָס פיהרען מיט איהם דיסקוסיעס איבער רעליגיע, איבער תנ״ך. ביסלעכווייז ציהען זיי איהם אַריין צו זיך, און דער סוף איז, אַז דער בחור ווערט נעפאַנגען און ווערט אַ פערברענטער מיסיאָנער, טאַקי מיט׳ן גאַנצען ברען ווי פאַר אַ חסידישען בחור פּאַסט.

ביי די מיסיאָנערען איז אַ שמחה, אַ פרייד. מען פאָטאָגראַפירט די „געראַטעוועטע נשמה” אין א סך פּאָזעס און מען שיקט זיי אַוועק צו די, וואָס געבען געלד אויף די מיסיאָן. יענע זענען אויסער זיך פאַר פרייד און שיקען פרישע פונטען. אָבער צווישען די פרומע יודען איז תשעה באב. מען פּאַסט תענתים, מען רייסט קריעה און מען זיצט שבעה. — און ער, דער בחור אַליין, אַרבייט מעשים. ער רעדט צו יודען אָנצונעהמען דאָס קריסטענטום, ער רעדט מיט אַזוי פיל איבערצייגונג, שיט מיט תורה, אַז יודען דערשרעקען זיך פשוט. ער האָט אַ גאַנצע דיגע הירקונג. ער לאָזט זיך איבער די שטעטלעך אין די מאַרק־טעג, און ווען אַלע יודען זענען פערזאַמעלט, הויבט ער אָן האַלטען זיינע מיסיאָנערישע דרשות. יודען קענען מעהר נישט פערטראָגען און בעשליסען איהם כאַפּען און אָוועקפירען צו אַ רביץ. וואו מען זאָל איהם האַלטען אָפּגעזונדערט אַזוי לאַנג, ביז ער וועט חרטה האָבען און תשובה טון.

אָבער די מיסיאָנערען דערוואוסען זיך, און כדי אָפּצוהיטען זייער אפרים, שיקען זיי איהם בעצייטענס אַוועק קיין דאַנציג. אפרים זיצט אין דאַנציג אַ צייט. אָבער ער קען נישט איינרוהען. עס טראָגט איהם, ער וויל דוקא צורערען יודען צו שמד, און קדים כל די רבנים און גוטע יודען. ער כאַפּט זיך אַרויס פון דאַנציג אָהן דעם וויסען פון זיינע באַלעבאַטים און קומט צולויפען קיין לעמבערג, וואו ער פּרובט זיך אַריינרייסען צו די רבנים, כדי צו האַלטען אַ מיסיאָנערישע דרשה.

מען לאָזט איהם נישט אַריין, ער מאַכט קולות געוואַלדען. די גוטע יודען פרעגען זיך, וואָס מען שרייט אַזוי. מען דערציהלט זיי, אַז אפרים׳על, ימח שמו ווייל אַריין האַלטען אַ דרשה. דער באַבאָווער צדיק הערט עס אויס, שטעלט ער זיך אַוועק, פערגלאָצט די אויגען און זאָגט שטיל אַ תפילה, און פונקט צו דערזעלבער צייט, ווערט דער פאַנאַטישער מיסיאָנער משוגע און הויבט אָן רייסען פון זיך די מלבושים.

די מיסיאָנערען האָבען גלייך גענומען דעם קרבן זייערען און אַוועקגעשיקט איהם צוריק קיין דאַנציג. אין דאַנציג בעזוכט איהם דער דר. לאַנדוי און שיקט איהם קיין וואַרשא. דאָ טוט ער אָפּ מעשים, ער ברעכט שויבען, קומט אַריין צום רב ראַבינאָוויטשקי אויף מוראַנאָווסקא גאַס און מאַכט אַ תל פון דער שטוב. פון דאָרט לאָזט זיך איבער די גאַסען און יעדעס מאָל, וואָס אַ טראַמוואַי וויל דורכפאָהרען, שטעלט ער זיך אַוועק אין וועג און שרייט, מען זאָל נישט פאָהרען, סיידען מען וויל איהם איבערפאָהרען, די פּאָליציי אַרעסטירט איהם. אָבער ער מאַכט סקאַנדאַלען אין דער פּאָליציי, טוט מען איהם אָן אַ משוגעים־העמדעל און מען שיקט איהם אָפּ אין יודישען שפּיטאָל.

די באַבאָווער חסידים טאַנצען פאַר פרייד. — מען זעהט נאַרנישט היינטיגע צייטען אַזעלכע מופתים פון צדיקים. מיט אַ פּאָר ווערטער בלויז אַזוי אָפּקצולעגען אַ משומד...

ראַגענען די בעלזער חסידים, וואָס זענען געגנער פון באַבאָווער צדיק, טענה׳ן, אַז די גאַנצע מעשה איז נאַרנישט געשעהן צוליב׳ן באַבאָווערס מופת, נאָר אַז דער בחור איז משוגע געוואָרען צוליב אַ שטראָף פון הימעל.

— איי, שקאָצים, פאַרוואָס האָט דער רבי זאָל לעבען שטילערהייט עפּעס געזאָגט? — שרייען די באַבאָווער — פאַרוואָס האָט ער געגלאָצט מיט די אויגען און געמורמעלט מיט די ליפּען? — האַ? — דאָס, בהמות, האָט ער געזאָגט אַשר־יצר — זאָגען די בעלזער, — פּראַכט פשוט געזאָגט אַשר־יצר, ווי יעדער יוד.

עס האָט מיר איינמאָל געלויגנט...

אַז מען טוט מענשען גוטס — זאָגען יודען — צאָהלען זיי אָפּ מיט שלעכטס.

נאָך קיינמאָל האָב איך נאָך נישט געפיהלט אויף מיינע איינענע פּלייצעס די ריכטיגקייט פון דאָזיגען וואָרט, ווי איצט....

פרעגט נאַרנישט וואָסערע צרות איך האָב אויף זיך גענומען, און אַלץ צוליב מיין גוט האַרץ, צוליב מיין גרויס מענשליכקייט, יושר און מענשען־ליבע...

אַז איך וועל עס אויסהאַלטען, וועל איך זיין שטאַרקער פון אייזען.

וואָס איז געשעהן? ווילט איהר מסתמא וויסען, ביטע זעהר.

מיט אַ צייט צוריק איז מען געקומען צו מיר מיט אַ ביטע, איך זאָל אָנשרייבען עטליכע ווערטער אין „פאָרווערטס” וועגען אַ פאַמיליע אין פּוילען, וואָס זוכט זייערע איינענע אין אַמעריקאַ, וואָס מען האָט שוין נישט געזעהן אַנ׳ערך פון אַ יאָהר 20 איך זאָל זיך דערבאַרעמען, מרחם זיין או״ו או״ו.

איך האָב אָנגעשריבען און נאָר פּעק־געסען פון דער גאַנצער געשיכטע, ווי מיט אַמאָל אין אַ שעהנעם הע׳ען, מיטזאָך עפענט זיך ביי מיר די טיר און ס׳לאָזט זיך אַריין אַ גאַנצע חברה יודען פון כערשידענעם קאָליר — רויטע און שוואַרצע, בלאָנדע און שאַטענע, פאַרבלאָזע און פילפאַרביגע, צואַמען מיט זיי קומט אַ גאַנצע כאַפּטע ווייבער, דיקע און דאַרע, יונגע און אַלטע, יודיש־רעדענדע און פּויליש־רעדענדע, רוסיש־רעדענדע און אַזעלכע וואָס ריידען אין אַלע שפּראַכען מיט אַמאָל — און איידער איך קוק זיך אום, כאַפּען אַלע מיט אַמאָל מיינע הענד, דריקען, קושען, וויינען, לאַכען און ווינטשען:

ר׳ יוד, איהר האָט אונז געראַטעוועט — הונדערט און צוואַנציג יאָהר זאָלט איהר לעבען.

— מיסטער, מיר דריקען אייער אינטעליגענטע האַנד, איהר זענט אונזער רעטער, אונזער ד״ר הערצעל!...

— פּאַניע, איהר מוזט קומען צו אונז אויף אונזער פאַמיליען מאָהלצייט. איהר מוזט טרינקען מיט אונז...

— דאָראָגאָי, סימפּאַטיטשני גאָספּאָדין זשורנאַליסט, מיר ווילען אייך שיקען בלומען, אָבער מיר ווייסען נישט, וואָס האָט איהר ליבער רויטע רויזען אָדער נעלקען?...

— וואָס איז געשעהן אַזוינס? — פרעג איך און זוך א מעגליכקייט ווי אַזוי צו בעפרייען זיך פון עולם.

— וואָס הייסט, איהר פרעגט זיך נאָך? איהר מאַכט זיך אַזוי בעשיירען! איהר ווייסט גאַנץ גוט, וואָסער גליק דאָס איז, אָה! לאָמיר אייך הויבען אין דער לופטען — איהר זענט ווערט.

איידער איך האָב מיך אומגעקוקט האָבען מיך אַלע געהאַלטען אין די הענד און געהויבען אין דער לופטען....

אַ שעה צייט האָב איך זיך געמאַטערט מיט די געסט, געמוזט אויסהערען אַלע רעדעס, קאָמפּלימענטען, שעהנע ווערטער, ביז איך בין דערגאַנגען, אַז דאָס אַלץ קומט מיר דערפאַר, וואָס דורך מיינע עטליכע ווערטער צום „פאָרווערטס” האָבען זיך געפונען פאַמיליעס, וואָס האָבען שוין זיך נישט געזעהן א יאָהר צוואַנציג.

איך האָב געמיינט, אַז מיט דעם איינעם וויזיט בין איך שוין פּטור, אָבער איצט ערשט הויבען זיך אָן מיינע ליידען.

יעדען טאָג ברענגט מיר די פּאָסט בריף, פול מיט לויב־לידער און קאָמפּלימענטען פאַר מיין אידעל האַרץ. פאַר מיין גרויס מענשליכקייט פון כל־ערליי ווייבער, עלטערע און יונגערע, משפּחה פון דער געפונענער אמעריקאַנער משפּחה... פערשטעהט זיך, אַז יעדערער פערלאַנגט, אַז איך זאָל צוריקשרייבען אַ בריף, כדי מען זאָל האָבען די מעגליכקייט צו בעווייזען די האַנדשריפט פון מיין יודישע אינטעליגענטער האַנד. דערביי זאָל איך אומבעדינגט צולייגען מיין פאָטאָגראַפיע, כדי מען זאָל קאָנען בעוואונדערען מיין הימליש וועזען און בעצירען זי מיט בלומען...

דערפאַר זאָגט מען מיר צו, אויך צוצושיקען געגענזייטיגע פאָטאָגראַפיעס.

גאַנצע טעג מוז איך שרייבען בריף, שיטען קאָמפּלימענטען פאַר די שרייבערקעס און פאָטאָגראַפירען זיך.

נאָר ערגער פון אַלץ זענען די בריף פון אויסלאַנד. די משפּחה, פאַר וועלכער איך האָב געשריבען אין „פאָרווערטס”, איז קיין עין־הרע אַ גרויסע, זי איז אויף דער גאַנצער וועלט, אי פראַנקרייך, דייטשלאַנד, אין בעלגיען, רוסלאַנד, אַרגענטינע, טשילי, אין אַפריקע, אויסטראַליע, פּאַלעסטינא. און וואו נישט? יעדען טאָג קומען מיר אָן בריף אין דייטש, פראַנצויזיש, שפּאַניש, רוסיש, ענגליש, פּאָרטוגעזיש, לשון־קודש, תרגום־לשון. מען דאַרף זיין אַ זשעני, מען זאָל קענען לעזען אין אַזוי פיל שפּראַכען; און די אַלע שפּראַכען דאַנקט מען מיר דאָס פאַר מיין גוט האַרץ, און מען בעט ענטפערס און פאָטאָגראַפיעס. ווי נאָר עס קומט דער טאָג, מוז איך אַרומלויפען איבער אַלע וואַרשעווער איבערזעצונגס־ביוראָ׳ס און לאָזען מיר לעזען און שרייבען בריף.

די געשיכטע האָט מיך שוין אָפּגעקאָסט אַ מאַיאָנטעק, נאָר עס איז נאָך ווייט נישט קיין ענדע.

ג. ק.

פּראָווינץ מעשה'לעך.

ויהי, (אומעטום, וואו עס שטעהט „ויהי“ מיינט מען אַ צרה...) עס איז געזען וואַהלען און וואו וואַהלען — שמעקט מיט פּעטש, מיט מסירות, מיט פּראָטאָקאָל, מיט סאָנר און אַזוי ווייטער א. אַ. וו. אָבער, אַז וואַהלען אַלע שמעקען מיט... ברוך הוא, ברוך שמו, אמן“ — האָט מען נאָך אין ערגיץ נישט געהערט, בלויז אין ק“ק קאָנסטאַנטין. ומעשה שהיה כך היה:

קאָנסטאַנטין האָט זיך געגרייט צו די וואַהלען נישט ערגער פון כל תפוצות ישראל: מ'האָט געבראַכט דרשנים, רעדנערס, אַגיטאַטאָרען, מ'האָט געקלעפּט פּלאַקאַטען, געריסען פּלאַקאַטען, געשלאָגען זיך, געזידעלט, פערפאָהרען זיך אין טאַטענס טאַטען אַריין, נישט ערגער, ווי אין לאָדז, קאָזעראָיעווקע, אָדער פּלערער־ישקע... און אַז עס איז געקומען דער גענאַרטער טאָג — דער 4־טער מערץ אין קאָנסטאַנטין האָט זיך אויפגעכאַפּט כלחוץ השור און געגאַנגען אנשים ונשים וטף צו דער וואַהל־אורנע.

ראַכט זיך גאַנץ לייטיש פון קאָנסטאַנטינער בירגער, וועלכע זענען געגאַנגען ערפילען אַ בירגערליכען חוב נישט געקוקט דערויף, וואָס הינטער די פערינעס איז געזען אַזוי וואַרעם און די זון האָט אַזוי ליבליך, ווי אַ כלה־מיידעל, אַריינגעשמייכעלט דורך די פענסטער, פערמאַגט אָבער קאָנסטאַנטין אויך, אַ חוץ ווייבער, קינדער און אַנדער־ע מענשען — אַנ'אַטלעט, אַ תלמוד־תורה, אַ מלמד און... ברוך הוא וברוך שמו'ניקעס... איז דער אַטלעט געשטאַנען אויף איין זייט און „אַטאַקירט“ פאַר זיין ליסטע און דער מלמד מיט די קינדער זענען געשטאַנען אויף דער צווייטער זייט און אַגיטירט פאַר זייער ליסטע, שרייט דער אַטלעט:

— יודען לאָזט זיך נישט פערפיהרען פון דער פינסטערער מאַכע — נעהמט אַנ'אַכטצעהנטעל!...

ענטפערט איהם דעם מלמד:

— אַכטצעהן איז אַכצען און קרעכצען און דריי־אונדרייסיג געווינט.

די קינדער, מיינענדיג, אַז זייער רבי האָט געמאַכט אַ ברכה, ענטפערן הויך, אויפ'ן קול:

— ברוך הוא וברוך שמו, אָמן!...

שרייט דער אַטלעט:

— יודען, דרייאונדרייסיג איז פּוסט, אַכצעהן האָט מעהר שאַנסען צו געווינען, ווייל ס'איז נאָהנט פון 21....

ענטפערט דער מלמד:

— ימח־שמו זאָלסטו ווערען! קאָרטען־שפּילער!

און די קינדער זאָגען נאָך:

— ברוך הוא וברוך שמו, אָמן...

האָט דער אַטלעט געזעהן, אַז אַלע קינדער וועט ער נישט איבערשרייען, האָט ער גענומען אויסהאַקען ציין, איז געקומען פּאָליציי, געמאַכט אַ פּראָטאָקאָל, נאָכ'ן פּראָטאָקאָל זענען געקומען „וועזוואַניעס“ און דאָ קומט דאָס סאַמע עיקר'שטע...

אַחרון־של־פּסח האָט געאָלט זיין די „ספּראַווע“ אין סאָנר, איז מיט צוויי טאָג צופריער געקומען דער אַטלעט צום רב און גע'מענה'ט:

— איך האָב געשלאָגען דאָס מייניגע האָב איך אָפּגעטאָן, געווינען האָב איך, וויל איך מיט „אַ פּשעגראַנענעס“ נישט געהן אין סאָנר אַריין, כ'וויל האָבען אַ דין־תורה און וואָס דער הייליגער רבי וועט מאַכען, וועט זיין געמאַכט, האָט דער רב געשיקט נאָך דעם צווייטען צד און גע'פּסקנט, אַז דער אַטלעט דאַרף צאָהלען צוואַנציג זלאָטעס קנס, צוואַנציג זלאָטעס איז צוואַנציג זלאָטעס, אלא, וואָס רעדן, אַזוי, ווי ס'איז יעצט יום־טוב, און די צווייטע טעג „האָבען זיך אויך נישט געשמר'ט“, מ'דאַרף נאָך די לעצטע פאָר גילדען אויסגעבען, לכן, וועט ער, דעם פּסק, מקיים זיין, ערשט נאָך יום־טוב.

דער רב, נעביך, וואָס זאָל ער טון? איז ער אויף דעם פּסק בעשטאַנען:

— נאָך יום־טוב זאָל זיין נאָך יום־טוב, אָבי יודען זאָלען נישט געהן אין סאָנר אַריין אום יום־טוב, בעשטאַנען האָט נאָר נישט דער מלמד:

— מילא, האָט ער גע'טענה'ט, וואָלט איך די פאָר זהובים בעקומען אויף די צווייטע טעג, וואָלט איך צוגענומען. אַזוי אָבער, ווי ער וויל ערשט געבען נאָך יום־טוב, האָב איך נישט קיין צייט צו וואַרטען? מ'עמער געהן אין סאָנר...

אַחרון־של־פּסח. דער עולם איז אין שוהל, דער מלמד שטעהט און אַרום איהם די יונגע גוואַרדיע, ברוך הוא וברוך שמו'ניקעס, קומט אַריין דער אַטלעט און מאַכט אַ געוואַלד:

— וואָס איראָס, פאַר אַ מלמד, וואָס איראָס פאַר אַ ברוך הוא וברוך שמו, אַז ער טרעבעוועט אַ יור יום־טוב אין סאָנר אַריין?!..

עולם האָט זיך טאַקי אָנגענומען די עולה און גענומען דעם מלמד מיט האַק און פּאַק, מיט די קינדער, מיט דעם ברוך הוא וברוך שמו און איהם אַרויסגעוואָרפען פון דער שוהל.

קאָנסטאַנטין האָט אַטלעטען מיט מלמדים און וואָלבאָזש (אויך אַ שטעטעל אין גאָט'ס וועלטעל). האָט... קאָ־אַ־ען... נישט חלילה קאָזאַקען מיט רויטע לאַמפּאַסען אויף די הויזען, מיט נאַגייקעס אין די הענד, כנהוג, וואָלבאָזשער קאָזאַקען, האָבען אָנשטאָט רויטע לאַמפּאַסען אויף די הויזע — רויטע בערדלעך אויף די באַקען און אָנשטאָט נאַגייקעס, האָבען זיי — אַ רב...

בשעת הירות, ווען קינר־און־קייט האָבען זיך אין וואָלבאָזש געגרייט צו די וואַהלען, זענען די וואָלבאָזשער ראָזאָרעס מיט'ן רב און דער שפּיץ אַראָפּגעפאָהרען קיין וואַרשאַ אין צענטראַל־וואַהל־אַמט — אין דער „אַגודה“ אַריין און פון דאָרט זענען זיי צוריקגעקומען מיט פערטיגע דירעקטיווען: אַלע קינדער, יונגלעך, מיידלעך, ווייבער, נשים און סתם מענשען, דאַרפען שטימען פאַר דער ליסטע 23, ווייל 33 איז ס'מלכות און עס שטעהט בפירוש: והוי מתפלל בשלומה של מלכות...

וואָלבאָזשער ראָזאָרעס זענען זעהר ענערגישע יודען, זיי פערלאָזען זיך נישט בלויז אויף דעם, וואָס שטעהט שטעהען קען זיך שטעהען געוואונדער. פרישער הייט, אָבער זיצען מיט פערלעגטע הענד, קאָן מען אויך נישט, האָבען זיי דעם שבת פאַר די וואַהלען געמאַכט אין שטעטעל „אַ פּאָבורקע“ און אויפגעוועקט אנשים ונשים וטף, צונויפגעקליבען זיי אין רב'ס בית־המדרש און אויסגעזאָגט גאַנץ תהלים, אַז די שלום־מלכות־ליסטע זאָל אַרויס על צד היותר טוב...

תהלים איז טאַקע תהלים און די שלום־מלכות־ליסטע איז טאַקע, פּירוש, געבליבען וו'טיל, האָבען זיך די וואָלבאָזשער ראָזאָרעס אַרומגע'עהען, אַז אין אַלעם איז שולדיג די וואָלבאָזשער חברה־קדישא, ווייל מאחורי הפרגוד האָט מען געשמועסט, אַז די חברה קדישא האָבען דעם רב גע'אָרכט, ווי דעם רב און געגלאָסע עט ככל הישר בעינים... און די ראָזאָרעס האָבען אָנגעזויבען די חברה־קדישא איגנאָרירען. ערשטענס, האָבען זיי אַרויסגעגעבען אַ פעראָרדנונג, טאָר קיינער אין וואָלבאָזש נישט שטאַרבען און זאָל די חברה־קדישא אַרומגעהן אָהן אַ שטאָך אַרבייט... צווייטענס, האָבען זיי אַרויסגעגעבען אַ בעפעהל, דעם איינציגען, יודישען שענקער, פון ק“ק וואָלבאָזש, אַז ער טאָר די חברה־קדישא נישט פערקויפען קיין משקה... און ועל כלם, האָט מען דער חברה־קדישא נישט געגעבען קיין עליות.

דאָס געקאָך אין שטעטעל איז געוועזען אַ געוואַלדיגער, נאָר אַזוי, ווי פאַר יום־טוב האָט אויסגעפעהלט צייט, ווייל דער גרעסטער טייל פון שטעטעל זענען געווען בעשעפטיגט ביי די מצות, האָט מען עס איבערגעלאָזט אויף יום־טוב. און יום־טוב האָט זיך טאַקע אויסגעקאָכט. אדרבא, הערט, ווי אַזוי אונזער וואָלבאָזשער קאָרעספּאָנדענט „שילדערט אָפּ“ דאָס וואָלבאָזשער געקאָכעניש:

„ס'איז געוועזען, נישט אַחרון־של־פּסח, — שרייבט ער, נאָר אַ צעהן־פאַכיגע תשעה־באב. ווייבער האָבען געקוויטשעט, קינדער האָבען געוויינט, מיידלעך האָבען גע'חלש'ט אין די נאַסען און די „קאָזאַקען“ (דאָס מיינט ער די ראָזאָרעס) מיט דער נאַגייקע (דער רב) אָן דער שפּיץ האָבען געווילדעוועט און אָפּגעטון מעשים תעתועים: זיי האָבען אום יום־טוב געלאָזט איינזעצען עטליכע, פון די שעהנסטע טוער פון דער חברה־קדישא און אַלץ צוליב אַנ'עליה, ווי לאַנג וואָלבאָזש איז וואָלבאָזש איז אַ מנהג, אַז צו מזכיר־נשמות־זיין, בעקומט די חברה־קדישא עליות, און אַזוי, ווי כ'האָב שוין פריהער דערמאָהנט, האָט מען דאָך דער חברה באָיקאָטירט, האָבען זיי געמאַכט שבה פאַר זיך: זיי האָבען זיך אַרויסגעבאָרגט אַ ספר פון דעם בית־המדרש, און זיך אַליין מכבד געווען, האָבען וואָלבאָזשער קאָזאַקען, נישט געקענט דערליידען די עולה, וואָס מ'שלעפּט נעביך אַרום אַ ספר, ווי אַ סוטה, נישט צוגלייכען, האָבען זיי געמאָלדען אין דער פּאָליציי, אַז דאָס ספר האָט די חברה צוגע'גנב'עט איז טאַקע בק“ק וואָלבאָזש צהלה ושמחה.

קאָנסטאַנטין.

יודיש טעאַטער אין זאַל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20

וויכטיג נייעס! פרעהליכע נייעס! איבעראַשענדע נייעס!

פון שבת, דעם 5־טען מאַי הויבען זיך אָן די גאַסטראָלען

פון דער איבעראַל בעקאַנטער סוברעט־ן אין אַמעריקאַ

בעטי העניג

וועלכע וועט אויפטרעטען אין אַ נייעם רעפּערטואַר, וואָס איז ספּעציעל פאַר איהר געשריבען געוואָרען אין אַמעריקאַ

די סיבירער חתונה
מאַלי־דאַלי
אוי, איז דאָס אַ בחור
דער פרייליכער מאַטראָז

דבורה פון בערדיטשעוו
אַ כלה אָהן אַ חתן
חלומות פון ליבע
זענען פרויען שולדיג?

איינצעלהייטען פון רעפּערטואַר לויט אין דאָנערשטאָג'דיגען אַנאָנס.
בילעטען שוין צו בעקומען אין פילהאַרמאָניע־קאַסע.

יורידישע עצות.

7353. ל. פונג.

אייער ענין איז נישט קיין לייכטער. דאָס פצררופען זיך אויפ'ן מאָטיוו, אַז די וואוינונג געפינט זיך אין אַ נייעם בנין, גיט אייך אין בעסטען פאַל אַ גרונט צו פאָדערן אַ העכערע סומע דירה־געלד אָבער בשום אופן נישט אַנ'עקסמיסיע.

דער צווייטער מאָטיוו, אַז עס האַנדעלט זיך וועגען אַ זומער־וואוינונג איז אויך נישט פיל יכער.

אמת, זומער־וואוינונגען אונטערליגען טאַקע נישט דעם דעקרעט אָבער נאָר אין דעם פאַל, ווען זיי זענען פערדינגען צו סעזאָן־געסט. דער דאָזיגער פאַרשריפט קאָן אָבער נישט אָנגענומען ווערען לגבי אַ שטענדיגען איינוואוינער. איבריגענס קאָן נאָך נישט יעדעס קליינע שטעטעל בעטראַכט ווערען פאַר אַ זומער וואוין־אָרט, הגם ס'קומען דאָרט צופעליג אַהין אַ געוויסע צאָהל סעזאָן־געסט.

דער דאָזיגער אומשטאַנד מוז בעשטעטיגט ווערען דורך דער הויפּט־געזונדהייט דירעקציע.

7354. א. פּאַנטעל.

7355. אַ געטרייער לעזער פון נייערס מאַרק.

7356. שאַבשעוויטש.

ווענען אייערע ענינים דאַרפט איהר זיך פערשטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט, טעגליך פון 3—4 [illegible] די צייטונג.

ים־שלאַכט ביי די פאָלקלענדישע אינזלען,

פילם וואָס איבערשטייגט דעם פערבאָטענעם אין פוילען פאַנצער־שיף „POTEMKIN“

מאָרגען פּרעמיערע אין „CZARY“

אַמת'ע אכסני' של תורה
וועט זיין
ישיבת חכמי לובלין

דער טאַנץ אַרום גאָלדענעם קאַלב.

5) (ראָמאַן).

— ווייסט איהר, וואָס עס הייסט אַליאַסקאַ? קאַליפאָרניען? טראַנסוואַל? דאָס זענען לענדער פאַר גאָלד־גרעבער! און — איך בין אויך אַ גאָלד־גרעבער, סאַלאָמעאַ ליבע! — האָט ראָבערט שטאָלץ אַ זאָג געטון — איך בין אַ גאָלד־גרעבער, נאָר פון אַ ספּעציעלען מין! און איצט האָב איך בעשלאָסען צו ווידמענען צעהן יאָהר אויף דערשלאָגען זיך צו אַ קאַפּיטאַל פון אַ מיליאָן דאָלער!

— אַ מיליאָן דאָלער?! — האָט סאַלאָמע אויסגעשריגען.

— יאָ, און דאַן וועל איך זאָגען: „גענוג אויף דערוויייל!“ כדי אָבער צו דערגרייכען אַזאַ רייכטום, פערמאָג איך בלויז צוויי מיטלען, און איך ווייס נאָך נישט, וועלכער פון זיי איז דער בעסערער. דער ערשטער — איז קאָרטען־שפּיל, שפּיל אין רולעטקע, פערד־געיעגען און דאָס גלייכען; דער צווייטער מיטעל איז — ליבע! זעלבסטפערשטענדליך, אַז איך אַליין בין נישט בכוח צו עקספּלואַטירען די דאָזיגע צוויי קוואַלען פון הכנסה... איהר פערשטעהט?.. הויבסט שוין מיך אָן צו פערשטעהן, סאַלאָמע?.. סיי איך, סיי דו טאָרען זיך נישט אָפּשטעלען פאַר גאָרנישט — ווילען מיר גיין עקשנות'דיג צום אָנגעמערקטען ציל, און איך בין איבערצייגט אין דערפאָלג. אַ חוץ דעם ווילען מיר די דאָזיגע צעהן יאָהר לעבען אויף וואָס די וועלט שטעהט, אין עושר און כבוד, פּירשטליך, פליקענדיג די בלומען פון פערגעניגענס, און מיט דער פעסטער איבערצייגונג, אַז די וועלט איז אָנגעשטאָפּט און אָנגעפּראָפּט מיט שוטים און אידיאָטען...

ראָבערט האָט אַ שמייכעל געטון און מיט אַ געלעכטער צוגעגעבען:

— זיי אָפענהערציג, סאַלאָמעאַ, און אויב מיינע פּלענער קרייציגען זיך מיט דיינע געפיהלען, זיי שטימען נישט מיט זיי, דאַן בלייבט אונז נאָר אויס צו שיידען זיך. איך וועל איבערלאָזען ביי זיך אַ צאַרטע ליבע־ערינערונג. אַנ'ערינערונג פון אַ וואונדערבאַרער נאַכט, וואָס איך האָב מיט דיר פערבראַכט, אַ העלע דערמאָנונג וועגען דיינע גאָלדענע האָר, און איך וועל אַוועקטראָגען מיט זיך דעם בלומען־ריח פון דיין פּרעכטיגען קערפּער... איך וועל זיך דאַן לאָזען גיין אַליין אין דער ווייטער וועלט־אַריין, אָהן ספק מיט גרויסע שוועריגקייטען, אַ סך ריזיקירענדיג דערביי און מיט ווייניגער זיכערהייט און דערפאָלג.

ראָבערט האָט איהר אָנגענומען פאַר די הענד און אַריינגעקוקט פאַרשענד אין די אויגען.

— און ווייס נישט, אין וואָס בעשטייט דער כישוף פון דער שטימע! — האָט זיך סאַלאָמעאַ שטיל אָפּגערופען — איך קאָן נישט געפינען קיין פּאַסיג וואָרט ווי צו בעצייכענען די פער'שכורונג, וואָס בעהערשט מיך, ווען דו רעדסט. די אַלע שרעקליכסטע זאַכען, וואָס דו לייגסט מיר אָבער פאַר איך זאָל זיי אַדורכמאַכען בשותפות מיט דיר, ווערען פאַר מיר אָנגענעהם און אָנציהענד. דו ווערסט דער הערשער איבער מיין שכל פונקט אַזוי ווי דו ביזט געוואָרען דער הערשער איבער מיין גוף.

ראָבערט האָט צוגעשאָקעלט מיט'ן קאָפּ און געשמייכעלט.

— איך לייקען נישט — האָט סאַלאָמעאַ פאָרטגעזעצט — איך פיהל, אַז איך פערגעטער דיך! איך פיהל, אַז איך בין שוין אינגאַנצען דיינע, און אַז איך וועל דיך נישט איבערלאָזען אַליין פאַר קיין שום פאַל נישט! אויב איך וועל דיך אַמאָל פערראַטען — דאַן מעגסטו מיך דערהרגענען!

זי האָט אויסגעשטרעקט צו איהם איהרע ליפּען מיט אַ לאַנגען זשעדנעם קוש פון שכורער ליידענשאַפט...

נאָך דעם, ווי זיי האָבען אויפגעוואַכט פון די הייסע לאַסקעס, מיט וועלכע זיי האָבען זיך מהנה געווען, האָט זיך ראָבערט אַוועקגעזעצט אויפ'ן ברעג בעט און אַ זאָג געטון:

— און איצט, סאַלאָמע, לאָמיר זיך אַרומרעדען וועגען עיקר ענין. פון היינט אָן בין איך — באַראָן איידעלשטאַט, אַנ'אַמעריקאַנער פון אָפּשטאַמונג. עס דאַרף אַזוי צו זיין, אַז מיין פאָטער איז געווען נישט קיין פּשוט'ער יוד, ווי דו שטעלסט זיך פאָר, נאָר — פונקט פערקעהרט — אַ ניו־יאָרקער באַנקיר און עמיגראַנט פון דייטשלאַנד. דו, דו — ביזט מיין פרוי, מיין פּאַקטישע פרוי, און מיר בעזיצען אַ גרויס פערמעגען. דאַרפסט נישט פערגעסען, אַז מיר שטעלען מיט זיך פאָר אַדעליגע פרעמדלענדער, פעסטע ביי זיך און גלייכצייטיג גוט דערצויגענע. קיינעם וועט דאַן נישט איינפאַלען צו פרעגען ביי אונז וועגען דאָקומענטען!

— דער זייגער אויפ'ן קאַמין האָט אָפּגעשלאָגען צוועלף.

— שוין צוועלף אַ זייגער! — האָט ראָבערט אויסגערופען — און איך האָב נאָך נישט בעוויזען צו בעשטעלען דעם פריהשטיק: אַלזאָ, זיי איך, הייסט עס!. און איהר, פרוי באַראָנעסע, וועט דערוויייל בעוויזען צו מאַכען אייער טואַלעט.

אין אַ פערטעל שעה אַרום האָט מען זיי שוין אַריינגעטראָגען ס'עסען.

— מיר וועלען דאָ פערבלייבען — האָט ער געזאָגט — ביז'ן סאַמע אַוועקפאָהרען קיין צאָפּאָט. דו וועסט אַזוי גוט זיין, טייערע סאַלאָמעאַ, זיך בעוואָרענען מיט אַנ'עלעגאַנטען טואַלעט, וואָס זאָל זיך נישט ספּעציעל וואַרפען אין די אויגען, מיר זענען, פערשטעהסטו מיך, אַמעריקאַנער פון אַ מאָדערנעם שניט, און אונזערע מעלות ווייזען זיך אַרויס אין גוטען געשמאַק. פערשטעהסט?

— יאָ, כ'פערשטעה!

— איך גיב דיר אויפ'ן טואַלעט דרייהונדערט דאָלער.

— ס'איז צו־פיל! — האָט אויסגערופען די יונגע פרוי.

— ליידער, איז עס אפילו צו ווייניג! גאָר קנאַפּלעך! אין דער צוקונפט וועסטו פערשטעהן, אַז ס'איז אַזוי ווי איך זאָג. דערוויייל אָבער וועסטו זיך מוזען בעגנוגענען מיט דער דאָזיגער קליינער סומע.

אַרום דריי אַ זייגער האָבען זיי זיך ביידע געלאָזט גיין אין שטאָט אַריין. ביידע — אין בעזונדערע זייטען.

(פאָרטזעצונג קומט).

קינא „MIMOZA" 178 קילינסקי 178

פון היינט, דינסטאג, דעם 1-טען מאַי ביז מאנטאג דעם 9-טען מאי 1928

דאָס גרויסע מאָנומענטאַלע מייסטערווערק פון דער פילם-קונסט לויט דער בעוואוסטער ערצעהלונג פון Jose Germain „La Vestale du Gange" א. נ.:

ראמאנס פון דער מזרח-טעמפעל-דינערין

אין די הויפט-ראָלען די בעוואוסטע פילם-ארטיסטען, וועלכע רופען ארויס ביים צושויער די גרעסטע בעוואונדערונג:
Bernard Goetzke, Regina Thomas, George Melchior, Camille Bert

דער נעכסטער פראגראַם: „ווען אמאַן ליבט"

א צימער און קוך

דירעקט פון ווירט, עווענטועל ביי אַן אַנשטענדיגע פאַמיליע פאַר א יונג פאַר-פאָלק, ווערט פון

זאפארט געזוכט.

אָפּפערטען אונטער „200" אין אדמ. פון דער צייטונג.

Dr. med.

E·Szereszewska

Cegielniana 66, tel. 65-45

קינדער-קראַנקהייטען.

נעמט אָן פון 8–9 פריה און פון 3–4 נאָכמ. 888

Dr. med. A. MAZUR

אויערען, נאָז- און האלז-קראַנקהייטען, שטימע- און שפּראַך-פעהלערען (שטאַמלען א.ז.וו.)

האָט זיך איבערציגען פון נארוטאָוויטש 44

אויף ווסכאדניאַ 65, טעל. 01-66

(איינגאַנג אויך דורך פּעטריקאווער 46).

נעהמט אָן פון 11.30 ביז 12.30 און פון 3–5 נאָכמ.

8-ונג / עטניקעס וישניאָוואַ-גוראַ

פּראָפ. קאזיני

הויבט אָן פון 15 מאַי צו ערטיילען קלאוויר-לעקציעס גרופּענווייז און פּריוואַט. איינשרייבונגען ווערען אָנגענומען זשעלאנא 55 ביים פּראָפ. קאַי-קאַזיני. 468

LEKARZ-DENTYSTA צאָהן-אַרצט

St. GELBERG

זאַכאדניאַ 15, טעל. 08-31

היילט גאַנץ פערנאַכלעסיגטע צייהן- און מונד-קראַנקה. צאַהן-ציהונג אָהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראַהלונג, ספּעציעלער לאַבאָראַטאָריום פון קינסטליכע צייהן. נעהמט אָן פון 9–7 אָוונד. צו ביליגע פּרייזען.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספּעציאַליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט

זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאָז האלז, אויערן קר.	10—11 2—3 6—7
ד"ר רוזשאנער	הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	1—2 7—8
ד"ר יוסטמאַן	נערווען קראַנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	10—12 4—5
ד"ר פּאַפּיערני	פרויען און געבורט-הילף	11½-1 5—6
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייט.	4-5 זונ. 1—2
ד"ר ווייגבערג	אינ. הערץ לונגען-קר.	11-1 5½—7
ד"ר סטופּעל	רענטגען	10—12 4—6
א. נראָדזענטשיק	צאָהן-אַרצט	3—7
נ. ראָזעס	צאָהן-אַרצט	9—2

צאָהן-מונדבהאַנדלונג, פּלאָמבירונגען, קראָנען, מאָסטען א. א. וו.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען

א רענטגען-אינסטיטוט

היילונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכליכטונגען, קווארץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אלע מעגליכע אַנאַליזען. א קורס פאַר שטאַמלער.
אימפּונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.
וויזיט אין דער שטאָט.

ערצטליך-קאסמעטיש. גאבינעט

פּראָל. מ. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5–7 אָוונד

וואַרנונג!

אזוי ווי עס האָבען זיך בעוויזען אין שטאָט פערשידענע נאָכגעמאַכטע פעלד-בעטען, מאַך איך בעקאַנט דאָס ג' פּובליקום, אז די

עכט-פּאַטענטירטע **בעטען** עכט-פּאַטענטירטע

זענען פערזעהען נור מיט דער שוץ-מאַרקע

PALMA-PATENT

פאַר וועלכע מיר זענען פעראַנטוואָרטליך ביז 3 יאָהר.

— צו בעקומען איז אַלע געשעפטען. —

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאַגער אין א גרויסען אויסוואַהל

ניקעל-בעטען, אַמעריקאַנקעס,
ניקעל-קינדער-בעטען, קינדער-וועגעלעך,
טיש-בעטען, קינדער-בענקעלעך
מעטער-מאָס, אויף רעדלעך.

מאַטראַצען געבעטע, שאַטקאָווע און קאַנאַדיסקע.
קאָזעטקעס און טאַפּטשאַנעס.

בעמ.: בעטלעך מיט וואַנטלעך ווייס אָדער ברוין 17 זל.. פּאָלאָווע בעטלעך 14 זל.
רעעלע בעהאַנדלונג. פאַבריקס-פּרייזען. זעמטליכע רעפּעראַטורן.

הורט! לאדז, פּאלנאצנאַ 24, טעל. 85-31. דעטייל!

פּרייז 2 זל. שנעל און רעעל! פּרייז 2 זל.

רעכטס-קאנסולטענטען-ביורא

„פּאראדא"-„PORADA"

10 פּיעטריקאווער 10

אונטער לייטונג פון א לאנגיעהריגען און רוטינירטען געריכטס-סעקרעטאַר שרייבט אַלערליי ביטען און אַפּעלאַציעס, קלאַוזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס. אינפאָרמירט און שרייבט אין אַלערליי מיליטער-ענינים. אויך איבערזעצונגען אין פרעמדע שפּראַכען. 258

Dr. med.

BRAUN

23 פּאַלודניאָווא 23,

טעלעפאָן 26-40.

ספּעציאַל-ארצט פאַר הויט און ווענעריש קראַנקהייטען און מענער-שוועכע.
בעהאַנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האָר-אויספאַל)
נעהמט אָן פון 9 ביז 11 פריה און פון 5—8 אָוונד.

Dr. med.

L. Pikielny

אוראָלאָג

ספּעציאַל-ארצט פאַר נירען, בלאָזען- און האַרן-קראַנקהייטען

Nawrot 3,

telefon 19-90.

נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונד

אשרי אדם שומע לי!

לשקד על דלתותי יום-יום כי הולך בתום ילך בטח

און אז דו דאַרפסט ערלעדיגען סאַנדאָווע זאַכען, זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראָ

17 פּעטריקאווער 17

דורכגאַנג זאַכאדניאַ 52, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט'ן אוסטאַוו אַלערליי ביטעס קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט א' פוילען, אַפּעלאַציעס צו-ווילנע און קאַרנע אַפּאָזיציעס, אדוואָ-לאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אוזשאָנד-ראָזיעמטשי, וועגען פּעסער אין קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדו און אַלע פּאָליציי-בעצירקען, אַקטען אינטער-ציזיעס, אַקטען דאַראָווייזנעס, קאַרנע ספּראָוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות-אַקטען

מיט אַכטונג י. מאַנעלאַ,
רעכטס-קאָנסולענט.

נורן רעקלאמע-חודש!

איך מאַך דערמיט בעקאַנט דאָס געעהרטע פּובליקום, אז נאָך א גרינדליכען רעמאָנט, האָב איך ביי מיין קינסטלעריש-פאָטאָגראַפישען אַטעליר ערעפענט

אַ ספּעציעלען פּארטרעטען-אַנשטאַלט,

וואו עס ווערען אויסגעפערטיגט די שענסטע פּאָרטרעטען לויט דער נייעסטער פאָטאָ-טעכניק צו שטוינענד ביליגע פּרייזען:

אַ פּאָרטרעט 30 X 40 מיט פּאַספּאַרטו און ראַהם נור 13.50 זל.
„ „ 50 X 40 „ „ „ „ 20.— „

די אויפנאַהמען צו פּאָרטרעטען ווערען געמאַכט גענצליך אומזיסט.
נוצט אויס די געלעגנהייט! מיט אַכטונג

קונסט-פאָטאָגראַפישער און פּאָרטרעטען-אַטעליער

„PARISIEN" wł. H. Sroka

Łódź, Brzezińska 69. צופאָהר מיט'ן טראַמוואַי נומ' 1.

פערלאג „מסורה", לאדז.

צוויי טיילען

„זכרונות"

פון בעוואוסטען גאון און בעריהמטען שתדלן לטובת דעם רוסיש-פוילישען יודענטום

הרה"ג מהור"ר אלי' חיים מייזל זצ"ל, אבד"ק לאדז.

אין די דאָזיגע זכרונות ווערען אויספיהרליך געשילדערט אלע מעשים און שתדלנות'ן, וואס רבי אלי' חיים ז"ל האט אדורכגעפיהרט און זיין לעבען ביי דער רוסישער רעגירונג אין פּעטערבורג, וואו אהין ער איז ארויסגערופען געוואָרען זעהר אפט אלס עקספּערט אין פערשידענע יוד. אנגעלעגענהייטען און אויך זיין ריזיגע טעטיגקייט אין לאדז, וואו ער איז געווען רב בערך 50 יאהר.

ביידע טיילען ענטהאלטען 40 ה סטאָרישע קאַפּיטלעך, דערונטער אזעלכע גאָר וויכטיגע, ווי: ר' אליה חיים ביי פלעווען, ר' אליהו חיים און ג אף פאלען'ס קאמיסיע, ר' אליהו חיים און דאס בלוטיגע יאהר 1904—1905, ר' אליהו חיים און די אנגלעגנאלע דרוקערײַ פון יוזעף פּילסודסקי, ר' אליהו חיים פערהיט פון א פּאָגראָם אין פּיר אנדערע. 300 זייטען מיט א געבינטען-בילד. פּרייז 6 זל. אין פּראַכט-באַנד 6.75 זל.

ווענדען זיך:

א. מ. גרובשטיין, לאדז, ווסכאדניאַ 54.

פאַר די לעזער פון „פאָלקסבלאַט" — נאָר 3 זלאָטעס, געבונדען 3.75 זל.

וויכטיג פאַר הערען!

איך מאַך בעקאַנט, אז דורך א געלעגענהייט האָב איך צו פערקויפען אין א גרעסערן אויסוואַהל

אויבער-העמדער

פון די נייעסטע מוסטערן מיט גוטע בעדינגונגען און מיט ביליגע פּרייזען. פרידמאַן, בענעדיקטאַ 14.

בעמ.: פאַר סוחרים — ספּעציעלער ראַבאַט. 806

Dr. med.

NIEWIAŻSKI

Sienkiewicza 34

tel. 59-40.

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקה. בעהאַנדל. פון מענער-שוועכע. נעמט אָן פון 5–9 אָוונד

מאַסאַזש- און הייל-גימנאַסטיק-שולע און קאַבינעט

פון דר. מעד.

ב. שמירגעלד

צעגעלניאַנאַ 6, טעל. 89-51

[illegible]

צמפּפאַנג פון 3–5 נאָכמ

Dr. med.

Wolf Eychner

פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע

זגערזשער 11 טעל. 72-34

נעהמט אָן אין דער לעטשניצע פּיעטריקאָווער 294 פון 12—2 נאָכמ. אין דערהיים פון 6-8 אָוו.

Dr. med.

STUPEL

Szkolna 12

ספּעציאַליסט פאַר הויט-, האָר- און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוועכע, ליכט און ראַק, רענטגענשטראַהלען און קווארץ-ליכט, עלעקטראָ-טעראַפּיע.
נעמט אָן פון 12 ביז 3 נאָכמ. און פון 6 ביז 9 אין אָוונד.

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al Kościuszki 27

tel. 51-78,

הויט און ווענערישע קראַנקהייטען; און ליכט-הייל אינסט. נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונד

לייה-ביבליאָטעק

אויפ'ן נאָמען פון

א. אייזענשלאס

11 פּאַלודניאָווא 11

איז אָפען מאָנטאָג און מיטוואָך פון 5–9 אָוונד, שבת — פון 10–1 מיטאָג און פון 4–9 אין אָוונד.

טלתים-פאַבריק

אויספערטיגונג פון טאַלעס, האַלב-טאַלעס, זיידענע טלתים, טאַלעס ארבע כנפות, אויך טלתים-קטנים הערט און דעטאַל פאַר אויספערקויפונג, אויך טאַלעסן, שפּאַניער און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל

ביי א. ח. ציטרינאָווסקי קאַמיענגאַ 1.

אין צוזאַמען מיט'ן פּערטער, קומט און איבערצייגט אייך! 898
בעמערקונג: מ'נעמט אויך אָנגענומען עלטע טלתים צו וואַשען

אַנאָנסען-פּרייז פאַר'ן טעקסט—15 גר. פרייטאָג און ערב יו"ט—20 גר. אין דער זייט 7 שפּאַלטע
אין טעקסט—40 „ „ „ „ 60— „ „ „ „ 4 „
פאַר א מיליטער-שורה: נאָכ'ן טעקסט—10 „ „ „ „ 15— „ „ „ „ 7 „
אויסער דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א וואָרט

אַבאָנאַמענטס-פּרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אַפּטראָגען א היים; אויף דער פּראָווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאַנד מיט 30 פּראָצ. טייערער.
פאַר'ן אינהאַלט און טערמינען די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך
די אַדמיניסטראַציע איז אָפען ביטאָג און ביינאַכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kac...
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.